

745

VIII.

KAUFMANN
DÁVID
KÖNYVTÁRA

B. 745.

BIBLIOGRAPHIE

Zusammen-Verord- und Best-Indice zum Jahrg. und
jeweil. Teilung von Abdruck- und Solen-Liste
auf der alphabetisch geordneten Handschriften
nach Vorkommen zu den letzter Bibliothek und
handschriftlich

DR. AD. JELLINEK

WIEN 1881

Verlag von Carl Gerold's Sohn, Wien, Graben 31.

BIBLIOGRAPHIE

der

Nominal-, Verbal- und Real-Indices zum babyl. und
jerusal. Talmud, zur Midrasch- und Sohar-Literatur
und der alphabetisch geordneten Hagadasammlungen,
nebst Zusätzen zu den frühern Bibliographien und
handschriftlichen

Mittheilungen

von

Dr. AD. JELLINEK.

WIEN, 1881.

Löwy's Buchhandlung II, Praterstrasse Nr. 15.

קונטרס המפתח

הוא הקונטרס השמיני של קונטרסי

סופר ומונה מפתחות ומראה מקומות לתלמוד בבלי וירושלמי.
חוץ מהנדפסים על גליוני ש"ס בבלי, לתוספתא מכילתא וספרא,
ולמדרש רבה עה"ת וח"מ ושאר מדרשים, ולספר הזוהר ותקונים
והנלוים עליהם, ושמות קבוצי מאמרי האגדה ומשלי רז"ל ואמרי
אנשי המסודרים עפי ערכים וע"ס א"ב

אספתי וערכתי ע"ס א"ב לתועלת הדורשים והדרשנים בעזר אוצר
הספרים אשר חנן אותי אלהים והוספתי הוספות לקונטרסים הראשונים
והעתקות מכ"י

אני

אהרן יעללינק

יושב ודרש פה וזנא.

ווינא תרמ"א לפ"ק.

ברפוס של געאָרג בראַג מאַראַטערעויעניג-שמראַססע 19.

[זאת לדעת כי כל מקום שתכונת הספר אינה נרשמת היא ברמות 2 או 5 פְּאָלִיאָ].

(1) אוצר אגדות מתלמוד בבלי וירושלמי, מסודרין במערכות עפ"י א"ב מאת גבריאל ב"ר חיים מיללער דיין במאמעסדאָרף, ח"א. פרעסבורג תרל"ז 8'. ק"ך דפים מאות א' עד ג' ושער הספר והסכמות והקדמה.
(2) אוצר משלי מוסר ומאמרי חכמה בכבלי ומדרשים, בל"א ובל"ע ומסודר עפ"י א"ב בלשון אשכנזי מאת ר' גבריאל (יוליוס בל"א) דעסויער. בוראפעסט 1876, 8'. 259 עמודים. השער והמבוא XIII עמודים.

(0) אור הדרשנים, עיין ערך קול יעקב.

(0) אור עולם, עיין ערך מדרש גדול וגדולה וערך מדרש לעולם.

(3) אלפא ביתא, מפתח מכל דברי חז"ל בסדר א"ב עם פירוש מאת ר' משה בן נחום קאצינעלנבויען. פפד"ט תרט"ו 8'. נדפס עד אות ד'.

(4) אמרי שפר, מפתחות על מדרש רבה בדפוס פפד"א שנת תנ"ב מאת חמוציאו לאור והמניה נפתלי הירש בר' שמשון לנגלוויזא מגולי ווינא. המפתח הא' על חמש מגלות ע"ס א"ב נמצא בריש המדרש על ח"מ, והמגתח הב' על התורה נדפס בסוף המדרש ונערך ע"ס א"ב וע"ס המספרים מא' עד ח"י ובר' מערכות: שכר, עונש, מעם, מעלה.

(4) אסף המזכיר, מראה מקום לכל מאמרי הש"ס וכל האגדות אנה הם נדרשים מאת ר' זכריה פורטו מאורבינו תושב רומא רבתי. וויניציאה תל"ה 4'. ש' דפים. כס' הזה השתמש בעל יוסף המזכיר בעיין יעקב הנדפס בשם אסיפת שלמה כאמשט' תפ"ה 8'.

(0) הבבות, עיין ערך מעשה תורה.

(5) בית אהרן, מראה מקום על כל פסוקי תנ"ך המובאים והמפורשים בל"ז ספרים ובתוכם תלמוד בבלי וירושלמי כאשר נמצא כבר בתולדות אהרן [עיין ערך זה נומ' 76] ואדר"ג ומסכתות כלה, סופרים ושמות ודרך ארץ רבה וזוטא ופרק השלום וירושלמי דהוריות וילקוט ורכות ותנחומא ותדב"א רבה וזוטא ושחר טוב ופרדר"א ומדרש שמואל וזהר ומדרש הנעלם על ח"מ מאת ר' אהרן בר' שמואל. פפד"מ ת"ן. ובסוף הספר המחבר חותם יום ו' לפ' נח לפרט ולירושלים מבשר אתן. קע"ח דפים עם ההקדמות לפני נוס' ודברי המחבר כפוף הספר מלבד השער והסכמות והקדמת המחבר ד' דפים. המחבר מספר בהקדמה שעסק בזה הספר עשר

שנים והכנים אל תוך ביתו כמה אנשי חיל כמה שנים שיהיו לו לעזר, ויגע לחבר זה הספר מפני שלא היו לו בנים ויחשב לו כמו בן. בין הרבנים המסכימים נמצא הרב אהרן תאומים שהיה אב"ד בוורמיישא לפני בעל תות יאיר והסכים יום ב' לסדר כי רב הוא שנת תמ"ט כברלין בעברו דרך לקראקא אשר נתמנה שם לאב"ד.

6) בית לחם יהודה. מראה מקומות מכל האגדות בתלמוד בבלי אשר באו בעין יעקב או עין ישראל עפי ערכין בסדר אי"ב על דרך ספר זכרון תורת משה [עיין ערך זה נומר 18] מאת ר' יהודה אריה ממודינא, ויניציאה שפ"ה. כ"ז דפים עם שער הספר והסכמות והקדמת המחבר ולוח הערכין ומכתב להאחים דוד ויוסף נחמיאש. פראג תס"ה⁴.

9) בלומענלעזע, ראבבינישע, פאן לעאפאלד דוקעס, עיין ערך לקומי פרחים.

7) בנין יהושע, הוא מסורת הש"ס על כל תלמוד בבלי ותלמוד ירושלמי אשר נמצאו הענינים בשניהם כאחד מכוונים ומפורזים במקומות שונים וגם ציונים לעורר את המעינים, מאת הרב יהושע העשיל הלוי מווילנא בוולאזין, ווילנא תרכ"ט. שער הספר והקדמתו ונ"ט דפים.

7) ברוך מבנים, והוא קונטרס כולל היינו דאמרי אינשי וגם מנא הא מילתא דאמרי אינשי או דאמרי רבנן או משלים הנמצאים בכל תלמוד בבלי ובו ה' מאות ומ"ז סעיפים עם פירושי רש"י ע"ס א"ב מאת אברהם זוסמאן ש"ב דלונדון, ווילנא 1869⁸ [יהפ"ט כי לקח טוב נתתי לכם והוא תרכ"ו]. שער הספר והקדמה וכ"ד דפים ואח"כ ברוך אברהם ח"ב מספר ויעש אברהם של המחבר.

7) הגדות התלמוד, מראה מקום פסוקי תנ"ך אנה נזכרו ונדרשו בתלמוד עם שיר לר' יוסף ביבאש. קושט' רע"א. [אוצר הספרים לכ"ז ז"ל].

10) זהר, עיין ערך 5, 9, 16, 18, 38, 39, 40, 41, 43, 47, 49, 50, 51, 64, 68, 72, 73.

8) זכרון תורת משה להרב משה ב"ר יוסף פיג. קושט' שי"ג [בסוף הספר נאמר שנשלם יום ו' ח' ימים לחדש אלול שנת ה' אלפים ג' מאות וי"ג ליצירה וברשימת צעדנער וברשימת יודע ספר לרא"ר שיי"ד ובאוצר הספרים לב"י שי"ב או ח' ד' ש']. פראג עם תוספות מ"מ שבעין יעקב שפ"ג. מדף ב' עד דף קכ"ח דפוס שני מאמרי תלמוד בבלי עפי ערכין בסדר אי"ב עם מ"ט פירושיהם במורה, בדרשות הר"ן, בעקדה, בעקרים, בדרך אמונה, ובנוה שלום. ואח"כ מדף א' עד דף י"ג שארית מאמרים ומדרשים מתלמוד ירושלמי ע"ד ערכין בא"ב. מדף י"ד עד דף מ"א תוכן מדרש רבה על התורה מסודר עפי"ל"ה מעלות, כמו אחדות, בריאה,

השגחה, שכר ועונש, תורה ולומדיה והמתזיקים בה וכו'. מדף מ"א ע"ב
עד סוף הספר הוא דף מ"ה ע"א מפתחות למצוא דברי הפן.

(9) זר זהב על הזהר ורבתי. מפתח עפ"י ערכים בסדר א"ב [מאת בינה
בן דוד לפי דעת הח' צעדנער ברשימתו ולפי דעת רמשיש ברשימת
אוקספורד ברוך בן דוד]. קראקא [כלי שנת הדפוס וכלי סימני הדפוס] 4°.
הספר נדפס בשני עמודים, מזה מדרשי רבתי ומזה מדרשי זהר ועל הגליון
מראה מקומות הגמרא.

(10) חופת אליהו רבה, עיין ערך מעשה תורה.

(11) חרוזי פנינים לר' יוסף [יוליוס] פירסט. לפסיא 1836 8°, מן
עמוד א' עד עמוד כ"ב נמצאו מתליא דרבנאי מקובצים מש"ס ומטררשים
ע"ס א"ב.

(12) יד יוסף. מ"מ לסדר עולם רבא איז מקום המאמרים כבבלי, ירושלמי,
מדרש רבה ותנחומא וילקוט ותדב"א ושוחר טוב ואגדת בראשית ופסיקתא
רבתי ומכילתא ומדרש משלי ואגדת שמואל רבתי וזהר חדש מאת ר'
חנוך זונדל ב"ר יוסף. בסדר עולם רבא עם פי' עץ יוסף וענף יוסף
דפוס ווילנא [תר"ח] 8°.

(13) יד יוסף. מ"מ למדרש שמואל מאת ר' חנוך זונדל ב"ר יוסף,
במדרש שמואל דפוס שטעטין תר"ך 8°.

(14) יד יוסף מראה מקום המאמרים במדרש רבה על התורה וחמש
מגלות איה נמצאים כבבלי וירושלמי ובשאר מדרשים מאת ר' חנוך זונדל
ב"ר יוסף. במדרש רבה עם פי' עץ יוסף וענף יוסף דפוס ווארשא תרכ"ג.
תרל"ד [לפי דעת בעל מסורת המדרש נומ' 27 מראה מקומות של יד
יוסף מעטים המה ומשובשים מאד]

(15) יד יוסף. מ"מ המאמרים באגדת בראשית הנמצאים או הדומים
להם כבבלי ובשאר מדרשים, מאת ר' חנוך זונדל ב"ר יוסף. באגדת בראשית
עם פי' עץ יוסף וענף יוסף דפוס ווארשא תרל"ז 8°.

(16) ילקוט אליעזר מלוקט מתלמוד ירושלמי ומדרשים, מסודר בערכין
ע"ס א"ב מאת מרדכי אפרים המכונה ר' פ"של ב"ר זוסמאן סופר. ג' חלקים.
ח"א מאות א' עד ל'. ח"ב עד אות פ' וח"ג עד גמירא. פרעסבורג תרכ"ד,
תרכ"ו, תרל"א 8°. ח"א צ"ח דפים, ח"ב קכ"ה דפים ובראש הספר השממות
מח"א. וח"ג רמ"ז דפים. [המחבר השתמש בבית המדרש שלי אבל מרוב
חסידותו לא זכר את שמי ולא שם הספר].

(17) ילקוט חדש או ילקוט ישראלי. לקומי מאמרים מטררשים, מזהר
ושאר ספרים מסודרים בערכין עפ"י א"ב מאת הרב ישראל אב"ד דקיק
בעלז. דפוס ראשון לובלין ת"ח 4° ואח"כ עוד שבע פעמים, וכולם

בתרנית 4° חוץ מדפוס האחרון בפרעסבורג שהוא 8. ג' דפוסים האחרונים בוילמרשדארף, ואדוויל ופרעסבורג עם תוספת שכחת לקט. ועיין אוצר הספרים להחכם בן־יעקב ז"ל. דפוס אמשטרדם ת"ט מכיל ר"ב דפים עם שער והקדמת הספר [המחבר לא הזכיר את שמו בספר].

(10) ילקוט ישראל, עיין ערך ילקוט חדש.

(10) ילקוט שמעוני, עיין ערך 5, 31, 72^a, 77.

(10) ירושלמי, עיין ערך 1, 5, 7, 8, 11, 12, 13, 15, 16^a, 22^a.

27, 28, 29, 45, 48, 55, 59, 69, 74^a, 74^b, 78.

(16^a) כסא דוד, משלים ומאמרי חכמה בבבלי וירושלמי, בתנחומא ומדרש רבה, בילקוט ושו"ט ושאר ספרי קדמונים כסדר א"ב מאת ר' דוד כהן די לארא, כ"י, כך נאמר בהקדמת עיר דוד להמחבר בלשון רומי. [בעל תוספות ש"י אשר מביא בעל אוצר הספרים החכם בן־יעקב מעה בקראו זוהר תחת שוחר טוב או באותיות רומיות [Soher tob].

(17) לוח מאמרי עין ישראל והוא מערכת מעורבת בא"ב עם מ"מ מאת ר' אליעזר בר' יצחק ריאטי. ויניציאה יע"ב 8° מ"ד דפים עם השער והקדמת המחבר.

(18) לוח מפסוקי הפתיחות ושאר כל הפסוקים הנדרשים והנכפלים בהזוהר בסוף ס' הזהר דפוס קרימונה ש"ט, כך נאמר בשער הספר ולא מצאתיו ולא נדפס מעולם, וגם בשער הזהר דפוס לובלין שהוא דפוס שלישי של ס' הזהר ונדפס בתבנית דפוס קרימונה נאמר ג"כ ובסוף הספר תמצא לוח מפסוקי הפתיחות וכו' ולא מצאתיו ולא נדפס מעולם, וגם זוהר דפוס מנטובה נאמר בשער הספר ח"א וח"ב עם מורה מקום מהפסוקים בסוף הספר ולא נדפס מעולם כאשר התמרמו ג"כ בהקדמת דפוס קרימונה על החסרון הזה בדפוס מנטובה ועיין ערך מעשה נסים מפתח על מדרש רבה. [בשער הספר נרשם שנת כי לא י"ש ונסתיים שנת ח"שך, ובסוף הספר נאמר: ונשלם מלאכת הקדש יום ששי ר"ח כסליו שנת ה' אלפים ג' מאות וי"ט לביע, ובמנטובה נשלם ח"א יום ו' כ' אב ש"ה, וח"ב יום ג' י"ט אלול ש"ט, וח"ג כ"ב אדר ראשון ש"ך, ומתקדמת דפוס קרימונה נראה ברור שכל ס' הזהר דפוס מנטובה היה לנגד עיני מגיחי קרימונה, ואשאל למה עברה יותר משנה תמימה בין השלמת דפוס ס' הזהר בקרימונה ובין הדפסת שער והקדמת הספר].

(19) לקוטי פרחים או, ראבכנינישע בלומענלעזע" קבוץ מאמרי חכמה ומוסר ומשלים ואמרי אנשי לחז"ל מסודר עפ"י א"ב מתורגם ומפורש בלשון אשכנזי מאת החכם ר' יהודה ליב דוקעס, לייפציג 1844, 8°, 332 עמודים והשער והקדמת המחבר, ועיין ערך ערוגת הכשם.

(20) לקוטי פרחים או פלאַרילעגיום להחכם הנוצרי יוחנן בוקסטארף

הצעיר. קבוץ מאמרי ה"ל עפ"י ערכין מתורגם ומבואר בלשון רומי, באו"ל
1648 8°.

(21) לקט אמרים ממאמרי התלמוד עפ"י א"ב עם תרגום אשכנזי ובאור
קצר מאת ה' י' לעווענהיים איש לענגספעלד. ברלין 1857 8°, 80 עמודים
ובסוף הספר ל"ח מאמרי המדרש ונ' מאמרי חכמי פילוסופיא.

(22) לקט שמואל מראה מקומות על ש"ס ומדרשים ושאר ספרים
מסודר בערכין עפ"י א"ב מאת ר' שמואל פייווש כתנא סופר מגורש מוינא
בן ר' יוזפא כ"ץ בעל כתנת פסים בספר אביו פרישה ודוישה על יו"ד,
ויניציאה תנ"ד. שער הספר והקדמה והסכמות וגוף הספר מרף ב' עד דף
מ"א. [המחבר מספר בהקדמתו שהיה באסורים י"ב חדש בווינא ונפטר ע"י
אדון הגדול הקיר"ה ובריש ערך משיח מרמו על שכתב צבי ואומר שנעלם
בשנת תל"ד ושנת תע"ד יבא ויעוכב ערך ב' שנים].

(22 a) מבוא הירושלמי מאת הרב זכריה פראנקעל. ברעסלויא תר"ל 8°.
מרף נ"ג ע"ב עד דף קל"א ע"ב סדר האמוראים דתלמוד ירושלמי.

(22 b) מבוא המדרש. בו אסיפת פסקים ומאמרים ומעשיות ומשלים
הנמצאים במדרש רבה עה"ת וח"ט מפוזרים אנה ואנה ובכאן המה מסודרים
אחת לאחת כסדר הפרשיות מאת הרב שלמה ווילף מדראהביטש. לבוב תרל"ח,
1877 4°. בראש הספר לוח המפתח מהמעשיות ואח"ז עיקר הספר נ"ד דפים.

(23) מדרש גדול וגדולה קבוץ מאמרי חכמה ומוסר בתלמוד המתחילים
במלת גדול או גדולה ונחלק לעשרים פרקים. נדפס בביהמ"ד שלי ח"ג
לפסיא תרמ"ו 8°, ובשם אור עולם בסוף ס' ראשית חכמה לר' אליהו די
יודאש, ועיין מה שכתבתי שם בהקדמתי.

(24) מדרשים וחדושים ע"ס א"ב כלי שם המחבר אשר היה עומד
בוניציאה סביבות שנת ת"י כ"י אלמאנצי נומר 252.

(25) מדרש לעולם, קבוץ מאמרי חכמה ומוסר בתלמוד המתחילים
במלת לעולם ונחלק לעשרים פרקים. נדפס בביהמ"ד שלי ח"ב, לפסיא
תרמ"ו 8°, ובסוף ס' ראשית חכמה לר' אליהו די יודווש בשם אור עולם,
ועיין מה שכתבתי שם בהקדמתי.

(0) מדרש רבה עיין ערך 2-5, 8, 9, 13, 16, 22, 27, 32, 33, 45
51, 53, 58, 60, 62, 63, 64, 67, 69, 72, 73, 74.

(0) מכילתא. עיין ערך מפתח הפסוקים.

(26) מלין דרבנן, מאמרים ומשלים בש"ס כסדר א"ב ועם באור קצר
מאת ר' ישראל מ"ש [מיכעלשטעטער] מנ"ש [מניקלשבורג כמדינת
טעהרין]. פפדא תקמ"א 4°. ווילנא תקפ"ר, תקצ"ה, כלי מקום ושנת
הדפוס אבל ביאהאניסבורג, וג"כ ווארשא תרל"ג, לבוב ת"ר, ווארשא תרל"ח

[בשער הספר נדפס תרל"ה והוא טעות כי שנת הנוצרים בשער ההוא היא 1878] וכולם בתבנית 16°.

(27 מסורת המדרש *) מראה מקום מאמרי המדרש רבה על התורה וה"מ בכבלי ירושלמי ושאר מדרשים, במדרש רבה דפוס ווילנא תרל"ח ג"ח. שמו של המחבר לא נודע ואולי הוא החכם והבקי ר' מרדכי פלונגיין המניה בבית הדפוס של האלמנה והאחים ראָם והוא העיר הערות נכוחות באיזה מקומות של מסורת המדרש.

(27a מסורת התלמוד מפתח על כל התלמוד כסדר המסכתות. קושט' רפ"ג. ג' ד' דפ"ם.

(28 מסורת התלמוד על ספרא או תורת כהנים בשני התלמודים ובתוספתא מאת ר' איזק הרש ווייס מילידי עיר מעזערימש הגדולה במעהרן, בספרא עם פי' הראב"ד דפוס וויען תרכ"ד 4°.

(29 מסורת תלמוד ירושלמי, מפתח ומראה מקום במשנה וגמרא ירושלמי למצוא הפי', לר' יהודה בר' משה לבית גדליה. קונשט' של"ג 4° לפי בעל ש"י ואו"ה"ס. המחבר ס' בית אהרן [ערך 5] מזכיר בהקדמתו דפוס ס' אחד מראה מקום על תלמוד ירושלמי.

(30 ספר המספרים מסודר ע"ס המספרים כל מה שנמצא בש"ס ומדרשים וככל הספרים אשר קרוב לזמן המחבר הרב יחיאל בר' שלמה היילפרין בעל סדר הדורות, כ"י, ור' גפתי כ"ד אברהם משכיל לאיתן המוציא לאור ח"א מסדר הדורות אומר בסוף הקדמתו שראה החלק השני מספר הזה ביד אחד מנכדי המחבר בוילנא, נכתב בכתיבה תמה בכרך גדול בתבנית חצי בוגין, וספר לו נכדו שחשב להדפיס החלק הא' ונאבד מאתו.

(31 מעה כסף מפתח על הילקוטים עפ"י ערכים וסדר א"ב מאת ר' שלמה מלאך. ליוורנו תקס"ח 4°. [מסודר לפי הילקוט דפוס ויניציאה].

(32 מעיל צדקה, מאמרים ומעשיות על עניני צדקה הנמצאים במקרא, בתלמוד, במדרשים ובמפרשים, מאת הרב ר' אליהו הכהן מאזמיר בעל שבט מוסר, אומיר תצ"א, קנ"ד דפוס ושער הספר והקדמת המחבר. לכוב תרי"ט 8°. הספר היקר הזה מכיל אלף תשנ"ד סימנים על עניני צדקה. ואני אומר שמעיל צדקה הוא לבוש יהודי, כגד כהני ה', אמנם יקר הוא בעיני ה' אם אין לו פעמונים המוציאים קול כרחובות לומר זה הוא בעל צדקה.

(33 מענה לשון והוא כאור לשון תורה לענין דרשה מאת הרב ר'

(* חוגר חסרן: נעט סתפרס יד יוסף [לעיל ערך 13] ונוקרת הוודקט רבו הצקיאים ציטרלל וכל עערי הוודקסיס נפתחסיס לפניסיס ולל זכרו חת הסועריסי חטי הרלו ווקוס כל עולור ונולור.

ישראל יעקב אלגאזי, והוא חלק מס' נאות יעקב להמחבר הכולל שו"ת ודרושים. אומיר תקב"א תחת ממשלת מוסטאפה וכדפוס יאודה בר' דוד חזן בעל ס' חוזה דוד. ל"ט דפוס בשני עמודים. הרב המחבר מודיע בכמה אופנים מלות המקרא מפורשות הן בתלמוד ומדרשים, והוא כמו מדרש מלים עפ"י האגדה. ד"ט אבן כנוי לתלמיד חכם ולמלך המשיח ולספר תורה וליצר הרע עפ"י דרשות האגדה. אדיר כנוי לאבות. ולהקב"ה ולישראל ולמלך. אהל כנוי לאשה. לביהמ"ד ולביהמ"ק.

33a מעשה משה. ציונים בכל מאמרי הש"ס וילקוטים ומדרשי דו"ל ע"ס א"ב מאת הרב משה הלוי מו"צ בערי מירקייאה קאסמורייאה שירקווי פ'ליספולי וסופייאה. בילוגראדו תרל"ד 8°. מהדורא ראשונה צ"ו דפוס ומהדורא בתרא מרף קיא עד נטרא דף קכ"ד. ספר מועיל מאד למצוא דבר הפיץ.

33b מעשה נסים. מפתח הפסוקים למדרש רבה מאת נסים שושן, כך נרשם בשער המדרש דפוס וויניציאה שש"ג וחסר באקסימפלאר של עקד הספרים בלונדון הבירה כמו שרשם החכם צערנער ז"ל ברשימתו. ואני אומר שמקרה אחד לדפוס הזה ולדפוסים הראשונים של ספר חוזה ועיין לעיל ערך לוח מפסוקי הפתיחות נומר 18. לפי עדות החכם מש"ש נמצא המפתח בדפוס הזה באוקספורד ויש ג"כ מפתח הפסוקים בדפוס וויניציאה ש"ה.

34 מעשה תורה או מעשה רבי. קבוץ מאמרי חכמה ומוסר בתלמוד מסודרים משער שלשה עד שער עשרה. נדפס בביהמ"ד שלי ח"ג לפסיא תרי"ג 8°. ועיין מה שכתבתי שם בהקדמתי, ובסוף ס' ראשית חכמה לר' אליהו די וידאש נדפס בנוסחא אחרונה. לקוחה מס' מנורת המאור לר' ישראל אלנקוה. בשם חופת אליהו רבה משער ג' עד שער י"ו, ובסוף שלשה ספרים נפתחים [לעמבערג 1877 18°] נדפס בשם פרקא דרבנו הקרוש או הככות נוסחא ג' עד מספר כ"ד.

35 מעשה תורה. להרב הגאון ר' אליהו מווילנא כ"י מונה והולך כל המספרים הנמצאים בתנ"ך ובדברי חז"ל מא' עד י"ג מבלי הראות את מקומם, ואח"כ מספר ע' עניני טומאה בקיצור, לידע מולדות בקצרה, תקופות השנה, ס' מסכתות, מנין שנות כל שופט ושופט, מלכי ישראל, י"ח רבויים וי"ג טיעוטים בתורה, ל"ו כריתות בתורה, מיתות ב"ד, מיתה בידי שמים י"ח, ה' מיני קרבנות, ה' מנחות נדבה, י"ח אסורי הנאה, קרבנות המוספים, כללי ברכות, ע' אומות, שבעים כחות. הכ"י הזה נתן לי במתנה מאת ר' וואלף שי"ף ז"ל (*). חתן ר' עקיבא איגר ז"ל, והיה

(* נפס יודעי תורה ולוהצי חכמה כמעט בכל האלופות וגם צפולין, רוקיא וכו')

ג"כ בידי הרב ר' יוסף שאול נאטאנוואך ז"ל כמו שמצאתי בס' עליות אליהו חלק עלית קיר סימן מ"ט, ושם נאמר ג"כ שמספר עשרה מהספר הזה נדפס בווארשא תרכ"ה, [וישנו ג"כ בתוך ספרי ואין לאל ידי למצאו עתה כי צר לי המקום בכתי לערוך ספרי כסדר וכמה מהם נוהגים דרכה של תורה וישנים על הארץ] ובסוף מדרש תדשא ופרקי אליהו ונסתרות רשב"י [נעתקים מביהמ"ד שלי ח"ג] אשר יצא לאור בלי מקום ופרט הדפוס אבל בלי ספק בקאָניגסבערג נמצאו לקומי כללי הגר"א עפ"י העתקת הרב דוד לוריא מבוהאב ז"ל והם ג"כ חלק מעשה תורה להגר"א, כי לפי רשימת הספר הזה באוצר הספרים לבן־יעקב נכללו בו דקדוק ונגינות והרבה כללים בש"ס, וסוף דבר יש נוסחאית שונות פעם בארוכה ופעם בקצרה מהספר הזה המודיע גדלו של הגר"א, בקיאותו וזכרונו וחכמתו. ובעל עלית קיר הנ"ל כתב ששמע כי נכתב מתלמידו כאשר יצא מפי רבו בע"פ בשכבו על מטתו בחליו והוא כתב על הספר בדיו.

36) מעשה תורה לר' שלמה זלמן מסמיליאן, ח"ב על מיני המספרים בתנ"ך ומאמרי וז"ל. ווילנא ת"ר 8°.

37) מפתח האגדות מכל הש"ס מסודר בסדר א"ב מאת הרב מרדכי צבי בר כנימין מבאברויסק. ווילנא תר"ל 8°. קי"ג דפים ושער הספר והקדמה.

38) מפתח הזהר מענינים אשר בו כסדר התורה, כ"י ר' חיים מיכל נומר 498.

39) מפתח הזהר והתקונים ע"ס א"ב כ"י איטאליאני, כ"י ר' חיים מיכל נומר 469.

40) מפתח הזהר מפתחות בס' הזהר והתקונים, חדשים וגם ישנים, הובא לבית הדפוס ע"י ר' משה האגוז [המני"ח] עפ"י כ"י שהיה ביד ר' אברהם רוויגו שליח ירושלים [כמו שמודיע בעל ההקדמה] אמשטרדם ת"ע 8°, כ"ד דפים מלבד שער הספר, ונדפס ג"כ בסוף כמה דפוסי זהר החדשים כמו כאמשטרדם [תקמ"ה] ליוורנו, קראטאשיץ וברודא בלי שם המחבר ובלי הדברים היקרים של ר' משה האגוז בסוף המפתח, בהם ירה חציו נגד הרבנים הכותבים הסכמות והרמות למדפיסי ספרים ישנים ומונעים אחרים להדפיסם מחדש ולמכרם בזול.

הסקה צי כי ונזע גדולי ישראל ושמחתי ואלד חנוי וורת טרה ז"ל, וכל יוני הקדשתי כמי ונאלדי לכבוד הסורה והסכונה ולתפארת צית ישראל, ולק הנותמקיים והנוטטרס והנושחנוריס והנוטחזוקיס צלשככו, צני עדת קרס, לעווס לעון הרע, הנוולאיס צנכס ונשלקן ערוך, ונוכגי עוני סארץ צידיהס, לא ידעו ולא יצינו, צחשכה יתהלכו, רק הווס הרהיבו צי ויטרלו לעווס לי.

(41) מפתח הזהר מורה מקום מכל הפסוקים בס' הזהר וי"ב עמודים על עניני הזהר ולוח מעשיות הזהר [מאת ר' משה בר' מרדכי גאלנטי] ולא נזכר שמו בשער הספר. ויניציאה כחדש תמוז שכ"ו 4, ל"א דפים ואח"כ תוכפות לס' הזהר עפ"י ספרים ישנים של חכם אחד מקובל גדול עד דף ל"ג ע"א.

(42) מפתח הפסוקים הנדרשים במכילתא דר' ישמעאל בסוף המכילתא עם פי' מאיר עין, ווינא תר"ל 8.

(43) מפתח התלמוד בסדר א"ב עד סוף אות נ' כ"י ר' חיים מיכל נומר 496.

(44) מפתח עין ישראל הוא מפתח לכל האגדות בס' עין ישראל או עין יעקב לר' יעקב בן יעקב עפ"י המסכתות, נדפס בראש הספר דפוס קונשטנטינא רע"א ודפוס ויניציאה שכ"ו וחסר בכל הדפוסים האחרים ונחלק ל"ב עמודים: תורה, עבודה, ג"ה, דין, אמת, שלום, תשובה, ג"ע וגינהם, זכרון דברים המביאים לג"ע וגינהם, כסא הכבוד, בית המקדש, שמו של משיח.

(45) מפתחות אגדות הירושלמי הנמצאות במדרש רבה על התורה ועל ח"מ ובמדרש תהלים שמואל ומשלי, בסוף ס' יפה מראה לר' שמואל יפה אשכנזי, ויניציאה שמו"ו, תפ"ח—ו', אמשטרדם תפ"ז.

(46) מפתחות הזהר לר' אהרן ברכיה מטודינא בעל מעבר יבק, כ"י אלמנצי נומר 125.

(47) מפתחות הזהר ח"א מעריך תוכן ועניני הזהר עפ"י ערכין ע"ס א"ב והוא מעשה ידי שמואל [שם משפחתו הוא פלאין], וח"ב [עם שער חדש] מסדר כל הפסוקים הכאים מפוזרים בס' הזהר עפ"י סדר המקרא והוא מעשה ידי המביא לבית הדפוס הרב ישראל ברכיה פונטאנילה (Fontanella) בעיר ריגיו. ויניציאה תק"ד 4, ח"א מ"ג דפים מלבד שער הספר וההסכמות וההקדמה, וח"ב נ' דפים עם שער הספר. המביא לבית הדפוס שנה חלק הראשון בו' דברים כמו שמודיע בהקדמתו.

(48) מצפה שמואל, מ"מ על התוספתא בבבלי וירושלמי, ספרא ספרי וכו' מאת ר' שמואל אביגדור ב"ר אברהם מסלאנימא אבד דק"ק קארלין, בתוספתא הנדפסת בשם תנא תוספאה סדר זרעים ומועד ווילנא תר"א. סדר נשים שם תקצ"ז. קצת סדר קדשים ווארשא תר"ט, וכל התוספתא בהלכות רב אלפס ווילנא תרכ"א, תרכ"ג, תרכ"ה, תרכ"ז, תר"ל.

(49) מראה כהן, מראה מקום הענינים בספר הזהר ונערך עפ"י השערים האלה: תורה, תפלה, צדקה, תשובה, משפט, קדושה, שלחן, מקראי קדש, צדיקים, גמול, יצ"ט ויצה"ר, רוחות, מעלת ישראל וא"י ונלותם, אבות, מות, מקדש וקדשיו, שער הלקט [מציין ענינים שונים], מעשה רב [או

מעשיות], פסוקי נביאים מפורים, ואה"כ פסוקי התורה המפורים בכל סדר וסדר כאשר מצא אותם המחבר מסודרים מחכם אחד לפי סדר הפרשיות, מאת ר' יששכר ב"ר נפתלי כ"ץ משעברשין בעל מתנת כהונה. קראקא שש"ט 4° מ"ב דפים עם השער והקדמת המחבר. סימני הדפים חסרים מרף ט"ו עד סוף הספר. אמשטרדם תל"ג 4°, ס' דפים עם השער והקדמת המחבר [הערך הזה כביבליאומיקא של החכם פירסט ובאוצר הספרים של החכם בן-יעקב ז"ל נרשם בשבועשים].

50) מראה מקום הענינים בס' הזהר, כ"י ר' דוד אופנהיים נומ' 936 4°.

51) מראה מקום הענינים בש"ס מדרש וזהר כסדר א"ב, כ"י ר' דוד

אופנהיים נומ' 1099 4°.

52) מראה מקום למאמרי הש"ס, כ"י ר' דוד אופנהיים נומ' 800 4°.

53) מראה מקום פסוקי תנ"ך בש"ס ומדרשים ושאר ספרים, כ"י ר'

דוד אופנהיים נומ' 1313 4°.

54) מראה מקום פסוקי תנ"ך בתלמוד לר' יוולן ב"ר שלמה לוריא,

כ"י ר' דוד אופנהיים נומ' 1613 4°.

54) מראה מקום פסוקי תנ"ך הנדרשים ושמות תנאים ואמוראים

הדורשים והמוכאים בפסיקתא רבתי, בריש הספר עם פי' מאיר עין דפוס

וינא תר"מ 8° מעמוד 9 עד עמוד 23.

55) מראה מקומות לתלמוד ירושלמי בירושלמי דפוס קראמאשין

תרכ"ו על מס' ברכות מהרב זלמן בראן משניידעמיהל, ומשם עד מס'

פסחים מהאבןך יודל מסלאבאדקי, ומשם עד תם הירושלמי ביתר שאת

מחבקי יצחק יהודה ליב ווייסמאן היות מטארנאו. כסוף הספר שער העין,

תקונים והשמטות מאת הג"ל.

55a) מראת הצדק, מ"מ סוגיות הש"ס בדרך קצרה לר' ישראל בר'

משה ר' מענדילש. אמשט' תמ"ב 8°.

56) משלי רבינו או צור ראבבינשען שפרוכונדע, קבוץ משלים

ואמרי אנשי לרז"ל, מסודר עפ"י א"ב, מתורגם ומפורש בל"א. הוספה לס'

לקומי פרחים מאת החכם ר' יהודה ליב דו, עם. וויען 1857 8°. 97 עמודים

ושער הספר והקדמת המחבר.

57) משמרת כהונה. מאמרים, משלים, דברי מוסר, נזרות ותקנות,

כללי התלמוד ע"ס א"ב מאת הרב חייא הכהן די לאארה. אמשטרדם

תק"יג 4°. פ"ד דפים עם פתיחת דמחבר [לפי דעת המנוח ר' אלעזר

ראזענטהאל ברישיתו יודע ספר: ספר גדול הכמות ומעט האיכות ואין

סדרים לו].

10) נאות יעקב לר' ישראל יעקב אלגאזי, עיין ערך מענה לשון.

58) נחלת שמעוני מאת ר' שמעון ב"ר יהודה ליב פיזור מליסא שני הלקים. ח"א מביא המאמרים בתלמוד בבלי ורבות השייכים לשמות הנקובים בתנ"ך, וח"ב לשמות התנאים. וואנויבעק תפ"ח, ח"א ס"ח דפ"ס. ושער הספר והסכמות וההקדמה ומפתחות. וח"ב ס"ט דפ"ס עם שער הספר.

59) נר מערבי להראות איזה דרך ישכון התלמוד ירושלמי בבבלי, בירושלמי, בספרי וספרא, תוספתא ומכילתא ובב"ר ויקרא ג"כ מסורת הש"ס מאת הרב מרדכי זאב סג"ל אימינגא והרב יוסף שאול הלוי נאמהנזאהן בעלי מפרשי היס. נדפס בירושלמי דפוס זיטאמיר תר"ך—תרכ"ז. הרב יוסף שאול ז"ל הקדים הקדמה יקרה בריש סדר זרעים ומעיר שבירושלמי בעצמו נמצאו שנויים ממוקם למקום ומאמר אחד אשר הוא בהרבה מקומות בירושלמי כמעט אינו שלם בלי שנויים [הרב יהושע העשיל הלוי מווילנא בעל בנין יהושע [עיין ערך 7] הבטיח בהקדמת ספר הג"ל להדפיס רוספות על הנר מערבי בשם הטבת הנרות].

60) סדר האמוראים דתלמוד ירושלמי, עיין ערך מבוא הירושלמי.

60) סדר הדורות לר' יחיאל ב"ר שלמה היילפרין, נמצאו בו מאמרי התלמוד מהדרשים השייכים לשמות אנשים ונשים בתנ"ך עפ"י סדר הזמנים. ועל הוצאת הספר הזה עיין קונטרס הכללים ערך 146, וצריך להוסיף: זאלקווא תקנ"ז; ווארשא תרל"ז [1878] 8° מסודר מחדש בסדרים נכונים ותקונים מאת נפתלי ב"ר אברהם מישיביל לאיתן מטינסק. ח"א.

60) ספרא, עיין ערך מסורת התלמוד 28.

61) ספר בעין תולדות אהרן על כל המקרא כ"י אלמנצי נומ' 235.

62) עיני אברהם מורה מקום הפסוקים אשר נדרשו בס' הרבות ע"ס התנ"ך על מספר דפי הרבות עם מתנות כהונה ועל מספר הפרשיות של שאר ספרים. הברו אברהם די פונשיקא. אמשטרדם שפ"ז—פ"ח 4 [בשנת שפ"ח נדפס ג"כ מפתח פני רבה לר' מנשה בן ישראל כסדר הזה [ועיין ערך 167] קנ"ג דפ"ס ושני שערים לפני תנ"ך ולפני ח"מ וד' דפ"ס מפתחות.

60) עין יעקבי, עיין ערך מפתח עין ישראל.

60) עין ישראל, עיין ערך מפתח עין ישראל.

63) ערוגת הבשם קובץ תרניג משלי מוסר בתלמוד מסודרים ע"ס א"ב עם כאור מאת אברהם מנחם מענדיל מאהר. לעמבערג תר"ח 8°. המחבר השתמש בס' לקוטי פרחים [עיין ערך 19] לר"ל דוקעס מבלי הזכיר את המקור אשר שאב ממנו כאשר הוכיח ר' שלמה זלמן כוכב טוב במ"ע אריענט להחכם פירסט נומ' 32 משנת תר"ט.

64) ערכי הכנויים להרב יחיאל היילפרין בעל סדר הדורות. דיהנפורט תקס"ו, פ"ה דפ"ס ובסוף הספר ב' מפתחות מועילים על ערכי הכנויים.

המחבר מקבץ פירושי או כנויי המלות מכמה וכמה ספרים ובתוכם נ"כ תלמודים ומדרשים. ד"מ אבן כנוי לאבות, לביהמ"ק, ליעקב, ליעצה"ר, לישראל, למופלא שבכ"ד. למעשה [כאדר"נ דמה אלישע בן אבויה המעשים לאבנים והתורה ללכנים, שמים קמעא מזוים אותם ממקומם משא"כ אבנים אין המים מזוים]. למשה, לרחל, לשכינה, לתורה, לת"ח. א ה ב ה כנוי לאברהם, לביהמ"ק, לגרים, לתורה, לת"ח.

[אמר אהרן: ערך זה יקר מאד ומעיד נגד מתנגדי אמנת ישראל מפני שרואים אנחנו שאברהם אבינו היה עובד מאהבה כמו שנשנה במכילתא לאוהבי זה אברהם ובית המקדש היה מקום שאהבת הקב"ה היתה שרויה בו כמו שנדרש תוכו רצוף אהבה זו השכינה וגרים הנאמנים הם אהובים להקב"ה אעפ"י שהם מזרע האומות כמו שמצינו במכילתא פ' משפטים, ותורה היא קשר האהבה בין אדם למקום כמו שדורש בתרבי"א פ"ג על פסוק מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה, ות"ח אינם אלה הלומדים להתפאר ולעשות להם שם בארץ כ"א מתוך האהבה שאוהבים להקב"ה כמו שנדרש בכ"ב דף ח' על פסוק ואוהביו כצאת השמש בגבורתו, ופרשתי זאת לדוגמא להראות תועלת הספר הזה והדומים לו].

65) פחד יצחק לר' יצחק לאמפרונטי מ"צ בפירארה, יש בו מראה מקום לכמה וכמה מאמרי האגדה בש"ס וכמדרשים ע"ס א"ב, נדפס מאות א' עד ט' בויניציאה תק"י, תקי"ג, תקני"ו, ותקנ"ח. עד אות ל' ריגיוו תקע"ג; אות מ' ליוורנו ת"ר. מאות נ' עד ק' ערך קים ליק תרכ"ד, תרכ"ו, תרכ"ח, תרל"א, תרל"ד 8. ושנית מאות א' עד ב' ערך בדיקה, שם תרכ"ד 8. ועיין קונטרס הכללים שלי ערך פחד יצחק.

66) פי שנים לקומים ממדרש וילקומי מסודר בערכין עפ"י א"ב מאת ר' עקיבא בער ב"ר יוסף ר' העניכש ור' זעליגמאן לוי ג"ר מאיר פרנס ומנהיג המדינה מצעקין דורף, זולצבאך תס"ב 4 ק"ח דפים.

67) פלארילעגיום להחכם יוהנן בוקסטארף עיין ערך לקומי פרחים.
67) פני רבה, מפתח פסוקי תנ"ך המפורזים במדרש רבה עה"ת וחמש מגלות עפ"י סדר תנ"ך עם מפתח הענינים הנמצאים בחמש מגלות רבה מסודרים בערכין עפ"י א"ב מאת ר' מנשה בן ישראל. אמשטרדאם שפ"ח 4. ח"א על מ"ר עה"ת נ"ג דפים, וח"ב על מדרש ח"מ רבה כ"ב דפים, ומדף כ"ג עד דף כ"ה מפתח הענינים הכלולים במדרש ח"מ רבה ע"ד א"ב [המחבר מראה מקומות בדפוס יוניציאה ובדפוסים אשכנז עם מתנות כהונה].

68) פסיקתא רבתי, עיין ערך מראה מקום 54.

69) פרקא דרבינו הקדוש, עיין ערך מעשה תורה.

68) פתח עינים מראה מקום פסוקי תנ"ך כזהר ותקונים מאת ר' אליעזר ב"ר מנחם מאנים, קראקא ת"ז 4. נדפס נ"כ כסוף ס' הזהר דפוס זולצבאך תמ"ד.

69 צדה לדרך בו צ' שערים מלוקט מש"ס בבלי ומירושלמי ומסכתות קטנות, מרבה ותנהומא וספרי ומכילתא ופסיקתא ותדב"א ופרד"א מבעל ספר דברי תורה [לקוטים מספרי מוסר ויראת ה', ווארשא תר"ט ותרי"א 8°] ווארשא תר"ח, תר"ך, תרל"ה 16°. כל הלקוטים הם מסודרים בשערים ע"ס א"ב. דפוס שני בכתב אשורי קכ"ג דפין מלבד שער הספר וההקדמה, ודפוס ג' באותיות רש"י 252 עמודים עם שער הספר וההקדמה.

70 צור ראבבנישען שפרוכונדע מאת לעאפאלד דוקעס, עיין ערך משלי רבינו.

71 ציונים ומראה מקומות על כל מאמרי הש"ס בבלי הנמצאים בספרא או תורת כהנים לפי סדר המסכתות מאת הרב יעקב דוד אב"ד דק"ק ווישגראד בן הרב ישראל איסר ממעזריטש דלימא, בריש ספרא עם פי' הרי"ש משאנץ דפוס ווארשא תרכ"ו 4°.

72 ציון לדרש מפתח על כל מאמרי הז"ל בבבלי וירושלמי הבאים בעין יעקב וגם קצתם שלא באו שמה עפ"י ערכים בסדר א"ב מאת שרגא פייבש סג"ל פרענקעל. קראטאשין תרי"ח 8°. רצ"ו עמודים עם שער הספר, הסכמה והקדמה ולוח המפתחות. הוצאה שניה עם תוספות, פרשעמיסל 1877 [בערך אמרים נעימים מעמוד כ"ט עד עמוד ל"ו אסף המחבר כמה מאות משלים ואמרי אנשי בדברי הז"ל].

73 קהלת יעקב חבור על כל תיבה ותיבה וכל מלה ומלה מלשון הקדש הנאמרים במקרא ומשנה, בתלמוד ומדרשים וזהר, מסודר עפ"י א"ב מאת הרב יעקב צבי יאליש בעל ס מלא הרועים, לעמבערג 1870. מערך אות א' עד ערך ג"ל כ"ט דפים, מערך גלגא עד ערך מטרר נ"ב דפים מסומנים מחדש. מערך מי עד ערך ציצית ל"ח דפים. מערך ציצית עד ערך שקתות המים כ"ב דפים ומכאן ואילך עד סוף הספר חסרים סימני הדפים.

74 קול יעקב, מפתח ומ"מ על כל מאמרי הילקוט ונקרא ג"כ אור הדרשנים מאת ר' יעקב בר' יצחק צהלון הרופא, כ"י נזכר בהקדמת ספרו מרגליות טובות, ונמצא בכ"י של קאזאנאטא בווי I. II. 6.

75 רוח נאמן, ספר קונטרס השמות מלוקט מדברי הז"ל ע"ס א"ב אשר יסד ואסף כמהר"ר חיים אברהם ב"ר שמואל מיראנדה. שאלוניקי בית"ל נאמן [תקס"ג] 4°. ג"ח דפים מלבד שער הספר. המחבר מלקט מן מקרא, תלמוד בבלי וירושלמי, מדרשים ומהר, מפרשי תנ"ך ומשאר ספרים ומעריך לקוטיו עפ"י ערכים ע"ס א"ב. דרך משל בערך בית המקדש מביא ראיות שנקרא ארץ, גלעד, שלום, אור, עטרה, ארז, מנוחה, מועד.

76 ספר שיח עבדי אבות להרב ליזר אב"ד דק"ק קוניץ במערהן, כ"י בכית המנוח החכם הרופא גדליה ברעבר בפראָסניטין במערהן, מחזיק

שי"ד דפים בתמונת פאליא ובכתיבת רש"י ונחלק לארבעה חלקים. שם הח"א נהר פישון פ"ה דפין מאסף מאמרי רז"ל בתלמוד ובמדרשים עפ"י ערכין וע"ס א"ב. שם הח"ב נהר גיחון פ' דפים מספר חיי בעלי התלמוד ומסודר ע"ס א"ב. שם הח"ג נהר חדקל מ"ב דפים מ"מ לכל המספרים הנמצאים והנדרשים בש"ס ובמדרשים. שם הח"ד נהר פרס ק"ז דפים מ"מ המאמרים בתלמוד ובמדרשים השייכים לשמות האנשים והנשים במקרא מסודרים לפי סדר הדורות. הספר היקר הזה נודע ברבים ע"י ידידי החכם משה שטיינשניידער נ"י בשנת 1840 ובמכתב עתי סיראפיאום נומ 2 אשר הוציא לאור העומד על הביבליאוטיקא בלפסיא המנוח דוקטור רובינט גוימאן. [אמר אהרן; שם הספר רומז על מאמרם במדרש: יפה שיחתן של עבדי אבות, ואין צורך להגיה שדה תחת עבדי כמו שיעיר שם רמשי"ט הערה 20].

74a) שכיות החמדי. כולל כל מאמרי התלמודים והמדרשות בעניני החכמים ותולדותם ודברי הגדות ותועלותם ולוח האנשים החשובים והנשים באזרח ובגד המזכרים בש"ס ובמדרש ע"כ א"ב מאת מיכאל דוד הכהן רב במרסיליא ואנפיה עם הערות של המגיה אליעזר בן מנחם וואגן מורה ככהמ"ד דפארים. מאינין תרל"ז 8. ח"א עד עמוד ר"ג כולל מאמרי התלמודים וכו' ח"ב מעמוד ר"ה עד עמוד יט"ח כולל שמות חכמי המשנה והבריייתא מתלמוד בבלי וירושלמי ומדרשות, חכמים בעלי מלאכה ומקומותם ואנשים חשובים ונשים חשובות.

70) שער העין למו"ה, עיין ערך מראה מקומות לתלמוד ירושלמי.

74b) שער הציון, בו יצוינו כל המקומות אשר בהם ידובר מעיקרי סוגיות הש"ס בשני התלמודים בבלי וירושלמי ובמפרשיהם הראשונים מאת ר' חיים יעקב ב"ר צבי מאסמינא. ווילנא תרל"ז 8. שער הספר והקדמה עד דף ו' ומכאן ואילך עד דף כ"ג עיקר הספר ואח"כ קונטרס מחזה אברהם להרב אברהם בן אשר וואלירשטיין הנדפס ראשונה בשנת תק"ז בפודא.

75) שערי בנימין, ח"א שמות נרדפים במקרא ובמדרשים ד"מ ארג, רקס במקרא. מחו, סרג, נוולא בדברי רז"ל. גוזמא, הבאי בש"ס. הדיוט, פגן, קולבא בתלמוד. פתשגן, משנה, נוסח, נשתווין, פסטול [epistola] בילמדנו. מופס, עתק במקרא וש"ס ובמדרש. ח"ב אמרי אנשי ודברי צח במקרא וש"ס ובמדרשים. ע"ס א"ב ועם כאור קצר מאת החכם בנימין זאב ב"ר דוד אשכנזי [הכנוי אשכנזי נמצא בהסכמות מעבר לשער]. זאלקווא תקי"ב 4. סימני הדפים חסרים. ח"א נ' דפים ושער הספר. ח"ב י' דפים והציו עם השער. בח"א חסר מקום הדפוס ונאמר שם שנדפס ברפוס נכדו של אורי פייכש שהיה בעל דפוס מקדם באמשטרדם.

① שפרוכסלעקסיקון פאן יוליום דעסויער. עיין ערך אוצר משלי
מוסר ומאמרי חכמה נומ' 2.

76) תולדות אהרן. מראה מקום על כל פסוק ופסוק במקרא הנדרש
בתלמוד בבלי מאת ר' אהרן מפיזארו. פריבורג ש"מ"ג—ד, באזיל ש"מ"ז.
על התורה וח"מ לבד עם תוספת מראה מקום בזהר ועקדה ועקרים. ויניציאה
שנ"א בתבנית 4° קטן. [בשער הספר נאמר שנרפס שנית אחר שנרפס
ראשונה בפריבורג וסימני הדפים אינם נרשמים באותיות עבריות כ"א
במספרים הנהוגים] ההוצאה וזו עם ס' תולדות יעקב מ"מ לתלמוד
ירושלמי מר' יעקב שישפורטש. אמשטרדם תי"ב 4° [להחבר של בית אהרן
היתה לנגד עיניו ההוצאה הזו מפני שמוכר בהקדמתו תולדות אהרן מ"מ
על חמשה ספרים גם ספר אחר מ"מ על תלמוד ירושלמי] נרפס אה"כ
כמה וכמה פעמים בדפוסי חמשה חומשי תורה ובדפוסים מקרא.

77) תולדות יהודה מורה מקום מהפסוקים הנדרשים בס' ילקוט
השמעוני כסדרן ושלא כסדרן מאת יהודה ליב ב"ר נפתלי כ"ץ. פראג
תי"ט 4° [לפי אוה"ס של ב"י בשנת תי"ז] לא נרפס רק על ילקוט התורה
וגם נשמט כמו שליש פסוקים, כך כתב בעל בית אהרן [ערך 5] בהקדמתו.

78) תולדות יעקב, מ"מ לכל תלמוד ירושלמי לה' יעקב שישפורטש.
נרפס עם תולדות אהרן לר' אהרן מפיזארו באמשטרדם תי"ב 4°
① תוספתא, עיין ערך מצפה שמואל.

כל מה שחסר כאן נרשם בקונטרס הכללים.

סיימתי את הקונטרס הזה יום א' דחנוכה לסדר מקץ תרמ"א לפ"ק
בשבע שהיו בני אויסטריאה האשכנזים והיהודים חוגגים בו יום מלאת
מאת שנה משישב המלך החסיד יוסף השני על כסא אבותיו, הוא יוסף
השליט המאיר לארצותיו במאור תבונתו והמטהר מלכותו ממוטאות ימי
חשך, וימרוהו כמרורי יום וישטמהו בעלי הצי, שמו כרוך וזכרו לא יוסף
מתוך זרע בני אברהם.

סכום כל הערכים בקונטרס הזה עם הנרשמים באותיות רומיות 91.

לוח שמות המחברים על ספריהם (וקצת ספרים בלי שם מחברם)
במקומותם.

ערך	ערך	ערך	
73	חיים אברהם ב"ר שמואל מיראנדה	62	אברהם די פונשיקא
74a	חיים יעקב מאסמינא	7a	אברהם זוסמאן
14, 13, 12, 11,	חנוך זונדל ב"ר יוסף	63	אברהם מנחם מענדל מאָהר
6	יהודה אריה ממודינא	46	אהרן ברכיה ממודינא
56, 19	יהודה ליב דוקעס	5	אהרן ב"ר שמואל
29	יהודה ב"ר משה לבית גדליה	76	אהרן מפוזארו
77	יהודה ליב ב"ר נפתלי כ"ץ	28	אייזק הרש ווייס
7	יהושע העשיל הלוי מווילנא	35	אליהו ווילנא
54	יוזף ב"ר שלמה לוריא	32	אליהו הכהן מאזמיר
20	יוחנן בוקסטארף	17	אליעזר ב"ר יצחק ריאטי
2	יוליוס דעסויער	68	אליעזר ב"ר מנחם מאניס
7b	יוסף ביבאש		בבות
10	יוסף (יוליוס) פֿירסט	9	בינה ב"ר דיִד
30	יחיאל ב"ר שלמה היילפיין		בלומענלעזע
	ילקוט ישראלי	75	בנימין זאב ב"ר דוד אשכנזי
	ילקוט שמעוני		
70	יעקב דוד אב"ד דק"ק ווישגראד	2	גבריאל (יוליוס) דעסויער
44	יעקב ׳ן חביב	1	גבריאל ב"ר חיים מיללער
72	יעקב צבי יאליש		
72a	יעקב צהלון	16a	דוד כהן ד לארא
78	יעקב שיפפורטש		זהר
65	יצחק לאמפרונטי	4a	זכריה פורטו
	ירושלמי	22a	זכריה פראנקעל
16	ישראל אב"ד דק"ק בעלז	55	זלמן בראן
33	ישראל יעקב אלנאזי	66	זעליגמאן לוי ב"ר מאיר
26	ישדאל מ"ש (מיכלשטעטמער)		
55a	ישראל ב"ר משה ר' מענדיליש		חופת אליהו
49	יששכר ב"ר נפתלי כ"ץ	57	חייא הכהן

ערך	ערך	
60	18	לוח מפסוקי הפתיחות
נפתלי ב"ר אברהם משכיל לאיתן	74	ליזר אב"ר דק"ק קוניץ
4	21	ה. י. לעווענהיים
ספ"א		
61	54a, 42	לאיר עין
ספר כעין תולדות אהרן	23	מדרש גדול וגדולה
	25	מדרש לעולם
עין יעקב		מדרש רבה
עין ישראל	24	מדישים וחדישים
66	74a	מיכאל דור הכהן
עקיבא בער ב"ר יוסף ר' העניכש		מבילתא
15	67	מנשה בן ישראל
פישל ב"ר זוסמאן סופר	27	מסורת המדרש
פלארילעניוס	34	מעשה תורה
פסיקתא רבתי	39, 38	מפתח הזהר כ"י רח"מ
פרקא דרבננו הקדוש	43	מפתח התלמוד כ"י רח"מ
69	53, 52, 51, 50	מראה מקום כ"י וד"א
צדה לדרך		מירכי אפרים (מכונה ר' פישל
צור ראבבינישען שפרובקונדע	15	ב"ר זוסמאן ופר)
22b	59	מרדכי זאב סג"ל אימינא
שלמה ווילף	37	מרדכי צבי בר בנימין
36	40	משה האגיו
שלמה זלמן מסמיליאן	8	משה ב"ר יוסף פיג
31	3, a	משה הלוי
שלמה מלאך	41	משה כ"י מרדכי גלאנטי
שמואל	3	משה ב"ר נחום קאצינעלינכויגן
47		
שמואל אביגדור מסלאניטא		
48		
שמואל יפה אשכנזי		
45		
שמואל פייווש כהנא		
22		
שמעון ב"ר יהודה ליב פייוז		
58		
שפרוכסלעקסיקאן		
71		
שיגא פייווש פי'ענקעל		
תוספתא	33b	נאות יעקב
		נמים שושן

הוספה לקונטרס המפרש

אמר אהרן: החכם המפורסם הרב מרדכי מורטארה נ"י אבד"ק מנטובה שלח לי באגרתו אלי הוספות ללקוטים על ישראל שנשתמד וחזור לדת אבותיו אשר אספתי בסוף הקונטרס הנ"ל, ואלה הם לקוטיו:

(י) פסק ריא"ז: כהן שנשתמד ועשה תשובה נושא את כפיו וכן השיב רבינו גרשון מאור הגולה דאין אומרים לאדם הוסף רשע ותמנע מן המצות ואף על גב דפליגי רב נחמן ורב ששת אם קרבנו ריה ניהוה אם לאו הני מילי קרבנו דבמקדש אבל נשיאות כפים דבגבולין לא, ורב נטרונאי גאון חולק וכו' (פסקי הלכות ריקאנטי סי' מ"א).

(יג) מעשה שאירע במומר שנגע בין ונדע אח"כ שעשה תשובה בינו לבין עצמו ובא מעשה לפני ריב"א והתיר היין מפני שהפקיד כיסו בשבת ונחלק עליו ר' שמעון וכו' (פסקי הלכות סי' ס"ח).

(יד) אם מותר ליקח רבית מן המשומד (ע"ש סי' ש"מ"א).

(טו) אם המשומד יורש (ע"ש סי' ש"מ"ב).

(טז) כתב הרמב"ם (כהן) שנשתמד לא ישא כפיו אפי' עשה תשובה לשון הטורים וכן כתב רב נטרונאי גאון וכן רבינו יוסף טובעלם שלא ישא כפיו ולא יקרא בכהנים, משבולי הלקט, ורש"י כתב שישא כפיו וכן רבינו גרשון והביא ראיה מן הירושלמי, ומהר"ם כתב שאין קורין אותו ואם עלה אין מוחין בו ועמא דבר לקרותו וגם לישא את כפיו (אגור סי' קע"ג).

(יז) סי' הוידוי והתשובה כאיש שיצא מבלל הדת והרבה לפשוע (מהר"י טראני א"ח ח').

(יח) נערה שהמירה בשעת גזרה מותרת לכהן ונאמן הקרוב להעיד (שו"ת מוהר"ם אלשקאר סי' א').

(יט) על ששאלתם על מי שעבד ע"ז בילדותו ושב בתשובה שלמה ומעשיו כלם לשם שמים אם ראוי להמנות ש"ץ להוציא את הרבים י"ח או לא, נ"ל לפע"ד דהא מילתא דפשיטא היא, כי מאחר שהוא בעל תשובה פשיט' דיכול לרדת בפני התבה וכו' (שם סי' פ"ו).

(כ) שאלה: בק"ק קאנדיאה מינו לחתן תורה איש א' שזה שנים בהיותו תוך המהפכה של שאלוניקו נזופך לדת ישמעאלי, כי שמע לכת המשוגעים הרשעים המאמינים בש"ץ וכאשר חזרה דעתו עליו ונפקחו עיניו וראה כי הם און ואפס וכל מעשיהם תוהו חזר לדת אמת ועשה

תשובה וכו' ויש שקראי ערעור לומר שאינו ראוי להיות חתן תורה. תשובה:
נראה לע"ד דאין ברברי המערערים ממש וכו' (שו"ת הכס צבי ח"א סי' י"ג).
(6) ואחר שו"ת רא"ם שהבאת יש להוסיף, והרב בעל העיטור ז"ל
כתב שגוים בזה"ו לאו בני ע"ו ניהו ואם כן אין משומד גמור בזמן הזה:

הוספה לקונטרס המזכיר

(89) אהלי שם, כללים וסדר שמות אנשים ונשים עם הערות בשם
שם יוסף מאת ר' שלמה גאנצפריעד, אונגוואר תרל"ח. שמות אנשים מרף
ע' עד דף צ"ח ע"א ומכאן ואילך שמות נשים עד דף קמ"ו ע"ב ובסוף
הספר קונטרס אחרון לר' אפרים זלמן מרגליות והוא תשלום ביאור
סדר הגט לר' מיכל ר' יוזפס [ערך 2] מן סעיף כ' והלאה, ושכל
לקט המה שבע עשרה השממות לס' מיב נטין [ערך 20].
(90) שבלי לקט לר' אפרים זלמן מרגליות, עיין ערך אהלי שם.
סכום כל הערכים של קונטרס המזכיר עם המצויינים באותיות
רוטיות 94.

הוספה לקונטרס המגיד

אגדת בראשית

(202) אב"י הנח"ל, חרושים על אגדת בראשית להרב חיים פאלאג'י
ז"ל. נדפס עם ס' זכירה לחיים פירושים על ס' הזוהר ועל התקונים ח"א
אזמיר תר"מ, ט' דפים.

מדרש רבה

(203) בשנת תרל"ח נדפס בוויילנא מדרש רבה עה"ת וה"ט כג' חלקים
עם פי' המיוחס לרש"י על ב"ה, מתנת כהונה בשלימותו, לקט חדש מפ'י
יפה תואר יפה ענף ויפה קול לר' ש"י יפה אישכנזי, ידי משה, משנת דר'
אליעזר, קיצור נור הקדש, תולדות נח על שמות רבה, נחמד למראה
למחבר פלאי וכתובו חרושים להרב שלמה שלם וחרושים ע"ד הדקדוק
לר' זלמן הענא, חרושי הרד"ל עם הוספות רבות מתוך כ"י וחרושו על
ח"ט שלא נדפסו מעולם, חרושי הרש"ש עם הוספות מתוך כ"י וחרושו
על ח"ט שלא נדפסו מעולם, ביאור מהר"פ על ש"י ויק"ו מתוך כ"י,
שלא נדפס מעולם, פירוש מהר"ו [שלא נדפס מקדם אלא על כ"ר וש"מ
בוויילנא תרי"ג ותרי"ח], ונוסף בו כללי המדרש [ושם נאמר ג"כ בטעות
שהם מספר של"ה כי מחברם ר' אברהם בן שלמה ז' עקרא] ומאמר על
ההגדות לרמ"ח לוצאטו ומבוא למדרש להרב צבי הירש חיות.

204) ולא עוד אלא, פירוש על כל לשון ולא עוד אלא שבהגדות עין יעקב ובאדר"ג ומסכתות קמנות ובתלמוד ירושלמי ובמדרש רבה עה"ת וח"ט ותנחומא ומדרש שמואל ואגדת בראשית ואדר"ע ופדר"א ומכילתא וספרי ותדבא"ר וזוטא טאת ר' אליהו הכהן מאזמיר בעל שכת מוסר, אזמיר תרי"ג, ק"פ דפים.

מדרש שוחר טוב

205) שכל טוב, פירוש על מדרש תהלים להרב שמואל לאניאדו כ"י כמו שכתב המחבר בהקדמת ספרו כלי פז פי' על ישעיה.

ספרא

0) פירוש דרך הקדש על ספרא להרב וידאל צרפתי כ"י [ערך 196 בהוספה לקונטרס הרמב"ם] יש אתי כי קניתיו באמשטרדם.

ספרי

0) לקוטשים מפי' הראב"ד ערך 157 נמצאים ג"כ בס' הזכרון פי' על רש"י לר' אברהם בוקראט הלוי מגולי ספרד. ליוורנו תר"ה.

פסיקתא

206) מצרף לכסף, הערות על פסיקתא דר"ב טאת מישו"ב [מרדכי יונה ראוזענפעלד שו"ב] במ"ע עברי אנכי יצא לאור ע"י יעקב ווערבער בבראדי בתמונת 4^ו שנת תרל"ג נו' כ"ה ואילך.

פרקי דר' אליעזר

207) פר אחד, פירושים על פדר"א להרב היים פאלאגני ז"ל, נדפס עם ס' זכירה לחיים, אזמיר תר"מ, ט' דפים.

שאלות

208) פירוש על השאלות כ"י טאת ר' יוחנן בן ראובן הועתק בשנת ר"ח מתוך כ"י המחבר ע"י מנחם בן דוד, כך מצאתי ברשימת מ"ס אלבערט בברלין נו' 120, ועיין אוצר הספרים לכ"י ז"ל אות פ' נו' 22.

209) פירוש לר' שלמה בר' שבתי עד פ' כי תבא ומשם ואילך פי' ר' יהודה בר' בנימין כ"י ר' דוד אופנהיים נו' 624 בתמונת 4^ו.

תנחומא

210) פיר' שים וחדושים למדרש תנחומא להרב אברהם פאלאגני בסוף ספרו זכירה לחיים ח"א מרף ג' עד סוף הספר דף ס"ט, אזמיר תר"מ.

הוספה לקונטרס תרי"ג

- (171) אוצר הכבוד, מעמי מצות ע"ד הנסתר לר' יוסף גיקאמיליא
כ"י רח"מ נו' 18.
- (172) כתנות אור על תרי"ג מצות לר' מאיר מרגליות, ברדימשוב
תקע"ו 4.
- (173) כתר תורה, תרי"ג מצות וז' מצות דרכנן נוסד על תר"ך אותיות
בעשרת הדברות, הוא ח"ג מס' מעשה תורה [ערך 36 של קונטרס המפתח]
לר' שלמה זלמן מסמיליאן, ווילנא ת"ר 8
- (174) עיני ישראל פ' על הסמ"ק לר' ישראל קמחי כ"י לפי עדות
חיד"א בשה"ג שלו ערך עיני ישראל.
- (175) עמודי הארזים, חבור גדול כ"י על ס' יראים ומכיל בערך ד'
מאות דפים לר' אליעזר חזן בן היר"ח [יוסף רפאל חזן בעל חקרי לב].
עין ס' ישרי לב לר' חיים דוד חזן ז"ל בדף האחרון.
- (176) פירוש על ספר המצות לרמב"ם למחבר פלאי, כ"י אוקספורד.

הוספה לקונטרס הרמב"ם

- (187) אדמת יהודה לר' יהודה בן אברהם מאנוני בסוף ס' צמח דוד
חדושים על מסכתות לר' דוד נג'א, ליורנו תקפ"ח.
- (187a) אהל יוסף לר' יוסף מולכו, עיין ערך לשונות הרמב"ם.
- (188) אותיות אליעזר, כ"י מהרב אליעזר נחום בעל חזון נחום והוא
קושיות ותמיהות בש"ס ובהרמב"ם ובמורים בדרך קצרה מאד והיה בידי
חיד"א כמש"כ בשה"ג שלו.
- (189) בגדי ישע לר' ישעיה עמייה, ליורנו תקי"ג 4 [באוצר הספרים
לב"י ז"ל נרשם במעות תמונת פֶּאֲלִיאָ]. מדרש ס"ג ע"א עד דף ע"ח ע"א
לשונות הרמב"ם. בשנת התק"ו כשהיה בן י"ד שנה דרש דרוש למילה
בשבוע הכן שנוולד לרבו מוהר"ק שנפטר ביום ד' עשרה ימים לחדש
מרחשון תקמ"ד ובשער הספר בנו מודיע שקרוב לחמשים שנה עד האידנא
[תרי"ג] שהלך לעוה"ב, א"כ נפטר קרוב לשבעים שנה לשני חייו.
- (189a) דברי דוד, תשובות להרב דוד ן' זמרא נרפס עם ס' הון יוסף
בליוורנו תקפ"ח, יש בו מדרש כ"ד עד דף כ"ז לשונות הרמב"ם לרדב"ז.
- (190) הגהרות על הרמב"ם לאיש פלוני, יקרות מאד, נרפסו מתוך ס'
יד החזקה אשר היה להרב בעל קובץ על יד החזקה ע"י חתנו הרב ר"י
ברילל בהערותיו למאמר אגרת בקורת [פרעשבורג תרי"ג 8] מדרש כ"ה
ע"א עד דף כ"ז ע"א.

- 191) הגהות לר' יעקב ששון, בסוף ספרו בני יעקב על העיטור ושו"ת קושט' תע"ד.
- 192) הגהות לר' משה גלאנטי כ"י לפי עדות חיד"א בש"ה"ג שלו ערך מהר"ם גלאנטי.
- 193) הגהות ר' עקיבא איגר כ"י בגליון ס' מחנה אפרים לר' אפרים נבון בתוך ספרי הה"מ.
- 194) הגהות לר' צבי הירש ברלין כ"י בגליון ס' מחנה אפרים לר' אפרים נבון בתוך ספרי רח"ם.
- 195) הגהות לר' שמואל שמראשון ז"ל, לפי מ"ע הכרמל משנת 1876 עמוד 422.
- 196) חיים ומלך, סוכב הולך ע"ד הרמב"ם מאת הרב חיים פאלאג'י ז"ל, אוזיר תרל"ד. נ"ה דפים ושער והקדמת הספר ומפתחות.
- 197) יד יצחק ח"א, חדושים על הרמב"ם מאת יצחק צבי הכהן בר' יעקב קאפיל הכהן איש קאוונא ניין ונכד לר' ליב חסיד. ווילנא 1867.
- כ"ד דפים עם שער והקדמת הספר ואח"כ י"ב דרושים ושו"ת מהרב משה מישל לוריא אבד"ק קראקינאווי.
- 0) לשונות הרמב"ם לר' אליהו בר' משה ישראל אבד"ק רודים בספרו עוגת אליהו. ליוורנו תק"ץ 4.
- 0) לשונות הרמב"ם לרדב"ן, עיין ערך דברי דוד.
- 198) לשונות הרמב"ם לר' חיים שבתאי לאנו, בספרו שמחת עולם מדף כ"ד ע"א עד דף פ' ע"ב, שאלוניקי תקס"א.
- 199) לשונות הרמב"ם לר' חיים שלמה פירנאנדים דיאשו, בספרו סכת דוד נדפס עם ס' בית המלך לר' יוסף ז' חסון. שאלוניקי תקס"ד מדף א' עד דף י"ח ואח"כ דרושים.
- 0) לשונות הרמב"ם לר' יוסף מילכו בספרו אהל יוסף. שאלוניקי תקמ"ה.
- 200) לשונות הרמב"ם לר' יוסף צבי בן ר' שלמה בספרו עוללות הכציר, חדושים. ליוורנו תקצ"ט.
- 0) לשונות הרמב"ם להרב יעקב בן חנניה שאול, בס' קול יעקב [ערך 86] נמצאו אחר החדושים מדף כ"ה עד דף נ"ה, מתחילים בהלכות יו"ט ומסיימין בהלכות עדות.
- 0) לשונות הרמב"ם לר' ישעיה עטייה, עיין ערך בנדי ישע.
- 201) מורשה קהלת יעקב. באור ע"ם מדע, אהבה וזמנים, להרמב"ם מאת ר' יעקב בר' יצחק צהלון הרופא, כ"י כמו שנוכר בהקדמת ס' מרגליות טובות להמחבר.

(202) מלך שלם על סדר ד' טורים ומדף פ"ו ע"א עד דקמ"ב ע"ב
 חדושים ע"ס ארבעה חלקים של הרמב"ם מאת ר' שמואל שלם. שאלוניקי
 תקכ"ט. [החדושים מגיעים עד ח"ג לבד].

(203) מקורי הרמב"ם מאת הרב הגדול שמואל שטראשון ז"ל יצא
 לאור וערוך ע"י ר' משה שמעון בן ברוך ראובן הכהן בצירוף כמה הערות
 מאת המעריך. ווילנא 1870 "8. כ"ט דפים ושער והקדמת הספר. ספר יקר
 בפשט ולא בפלפול.

(1) סוכת דוד לר' חיים שלמה פירנאנדיס דיאש, עיין ערך לשונות
 הרמב"ם.

(1) עוגת אליהו לר' אליהו ב"ר משה ישראל, עיין ערך לשונות
 הרמב"ם.

(1) עוללות הבציר, עיין לשונות הרמב"ם לר' יוסף צבי הירש ב"ר
 שלמה זלמן.

(204) פירושים על הרמב"ם לר' מנוח [בר' שמעון בדרשי ערך 130],
 נדפס בשם ס' מנוחה עם פי' בית מנוחה להרב שמעון סידאן אב"ד דמירנויא
 והגליל. פרעשבורג תרל"ט.

(205) פרי עין חיים על הרמב"ם לר' ראובן בן ר' הנניה מזרחי, כ"י.
 המחבר מזכיר אותו בהקדמת ספרו מעין גנים. קושט' תפ"א.

(206) פרשת החדש, פי' על הלכות ק"הה ועל מפרשיו לר' יו"ט
 ליפמן העליר בעל תוספות יו"ט, כ"י נומר 716 של רח"מ.

(1) שמחת עולם עיין לשונות הרמב"ם לר' שבתי לאנו.

(207) שפר החקונים, כ"י כולל יותר מאלף וג' מאות שבוישים ושנויות
 בד' חלקי הרמב"ם ומפרשיו דפוס עטיאס באמשט'. עיין מאסף תקמ"ה דל"ב
 ואוצר הספרים לבי"ז ל.

(208) תיקוני גירסאות בס' יד החזקה להרמב"ם עפ"י כ"י ישן נושן בבית
 המדרש דווינא, נכתב במתא טלמולה ה' אלפים ועשרים [מזכיר לבני רשף
 נומר 5], כמכתב עתי בית תלמוד מחדש סיון תר"ט ואילך. ווינא. "8.

מערכת המחברים.

ע"ך	ע"ך	ע"ך
198	חיים שבתי לאנו	אליהו בר' משה ישראל
199	חיים שלמה פירנאנדיס דיאש	אליעזר נחום
190	יאקב ברילל	בית תלמוד
187	יהודה טאנוני	דודן זמרא
206	יום טיב ליפמן העליר	חיים פאלאג'י

ערך		ערך	
193	עקיבא אינר	187a	יוסף מולכו
194	צבי הירש ברלין	200	יוסף צבי בן ר' שלמה
205	ראובן מזרחי	201	יעקב צהלון
203, 195	שמואל שטראשון	191	יעקב יששון
202	שמואל שלם	197	יצחק צבי הכהן
204	שמעון סיראן	189	ישעיה עטייה
		192	משה גלאנטי

הוספה לקונטרס הכללים

- [סך כל הערכים בקונטרס הכללים עם המצוינים באיתות רומיות 218].
- (219) דרכי הקור לתלמיד מהר"י אבוהב כ"י רח"מ נו' 606.
- (220) כללי הגמרא נכתבו בקוניאן שע"ב ע"י אליעזר ריאטי [מחבר לוח מאמרי עין יעקב], כ"י רח"מ 344.
- (O) כללי הגמרא לר' חייא הכהן די לאארא, עיין ערך 226.
- (O) כללי הגמרא לר' שמעון שבתאי סיניגאלאי, עיין ערך 225.
- (220a) כללי הרושב"א מובאים בס' קול יעקב להרב יעקב שאול בחדושי מס' סנהדרין דף י"ז, אומיר תק"ד.
- (221) כללי התלמוד ע"ס א"ב לר' יוסף דוד בעל ס' יקרא דשכבי בסוף ספרו צמח דוד, דרושים, ח"ב, ה' דפים וחצי. שאלוניקי תקע"א. בסוף ס' הנ"ל נדפס קונטרס מסומן בסימני הדפים מאות אלף ואילך מחזיק כ"ט דפים וכולל משמעות דורשים ע"ס א"ב ומאמרים ראויים לדרשה וצינונים כולל דאגדה ודקדוק וצורת המפסיקים וענינים נפרדים וכללי התלמוד מ"דף י"ז ע"ב עד דכ"ב ע"ב [באות מ' מנהגים] וכללי הוראה.
- (222) מבוא התלמוד לר' יהודה אלכלאין, נ"ח כללים לפסקי הלכה וכללים בש"ס, כ"י בתונים לפי עדות החכם פראצי וויטוריו גיין [Gis] הנודע בשם יב"ן [יוסף כהן טנוגין] במאמריו במ"ע המגיד באגרתו אל ידידי החכם שלמה באבער נ"י ואל.
- (223) מבוא התלמוד בלשון ערבי כתאב אלמדכל אלי אלתלמוד לר' שמואל בן הפני גאון סורא, נאכד ונזכר בס' השרשים לר' יונה ג' גנאה שרש דרש, בעיטור ח"א, דל"ח ע"ב הוצאת שענבלום, בסדר תנאים לר' יוסף ג' עקנין עמוד י"ח וכ"ט בחדושי ורמב"ן והרשב"א לגטין דף ס"ג ובס' יוחסין הוצאת פיליפאווסקי עמוד 83. עיין מאמר יקר מאד על ר' שמואל בן הפני וספריו לחכם הנודע לתהלה ע"י ספריו וחקירותיו אברהם אליהו

המכונה דוקטור אלבירט הרכבי במאגאצין פֿיר דיא וויסענשאַפֿט דעם יודענמהומס שנת ה' היא 1878 עמוד 19 ובהוספה למ"ע המליין לידדי אלכסנדר הלוי צעדערבוים, ס"ט פטרבורג 1878 או שנת י"ד נו' 5 ואילך 4. (המאמר הזה יצא ג"כ לאור בהכור מיוחד בס"ט פ"ב תר"מ 8.)

(223) מכראות התלמוד ותילדותיהם, מאמר לר' אייזק הרש ווייס במ"ע שלו הנקרא בית תלמוד שנה ראשונה, ווינא תר"מ—תרמ"א 8.

(224) מלא רצון, לתרין כל הדברים הקשים בכל הש"ס והם שבעים תקוני הש"ס כי נמצאו שבעים לשונות בש"ס שנראו כדברים סותרים וכאלו אחד משני דברים אינו אמת ח"ו [דרך משל איפכא איתמר, איכא דאמרי כך, בסורא מתני הכי ובפומבדיתא מתני הכי, חסורי מחסרי, מחלפת השיטה, משבששתא היא] מאת הרב נפתלי הירש הלוי בן ר' משה שפיטין סגל רעבין אבר"ק ווירמיישא והגלילות, פפד"מ ת"ע. שער והקדמת הספר ו' דפים וקי"ג דפים עיקר הספר ומשם ואילך ס' ירושת נפתלי ואומר השכחה לס' מלא רצון ויד הרואים מפתחות. [סכום כל התקונים בש"ס א' תק"ן] המחבר היה בן כ"ג שנה כשנתקבל לרב באיזה קהלות במערהרין וגם בכיתו ובקהלתו בניקלשבורג, בשנת תס"ג העלה במחשבתו לחבר את המחברת מלא רצון ובשנת תס"ד נתמנה לאב"ד בוורמיישא.

(225) מפתח כללי הש"ס, בסוף ספר אביר יעקב לר' שמעון שבתאי סיניגאליא, פיסא תקע"א 4.

(226) משמרת כוונת להרב חייה הכהן די לאארה, נמצאו בו הגהות על כללי התלמוד, אמשט' תקי"ג 4 עיין קונטרס המפתח ערך 57.

(227) סוגיות התלמוד, ביאור לי"ג מדות דר"י וכללי התלמוד להרב החכם הרופא יקותיאל תלמיד של ר' משה חיים לוצאטו, כ"י בנגזי ספרי יה"ש, ועיין ס' קריה נאמנה לרש"י פין עמוד 114 ועיין ערך 170.

(228) פירוש י"ג מדות דר"י לר' אברהם בן אליה כהן, כ"י וואטיקאן 37.
(228a) פירוש י"ג מדות דר"י כ"י וואטיקאן 107.

(229) פירוש י"ג מדות דר"י ול"ב מדות דר"י הגלילי כ"י רח"מ 78.

(230) פירוש י"ג מדות דר"י לר' דוד אבודרהם בספרו אבודרהם פי' על התפלות. ליסכונה ר"ן, קושט' רע"ד, וויניציאה ש"ז, שכ"ו וכולם 4. [דפוס א' של וויניציאה יש אתי, הוא בתכנית 4 גדול או פֿאַליאָ קטן] אמשט' תפ"ו 8. פראג תקמ"ד 4. סדילקאוו תקע"ח 4.

(231) פירוש י"ג מדות דר"י לר' מאיר הלוי אבולעפיא, כ"י מינכן 305.
(232) פירוש י"ג מדות דר"י לרש"י, כ"י מינכן 305.

(233) פירוש י"ג מדות דר"י להרב שמעון בן צמח יוראן בספרו יבין שמועה. ליורנו תק"ד.

234) פתח השער ופתחי יד, הראשון הוא הקדמה לכל מבוא התלמוד וחבור משנה וגמרא ואח"ז לקומי כללים מהקדמת הרמב"ם ומבוא הגמרא לר' שמואל הנגיד ושאר כללים בדרך נגלה והשני כנ"ל בדרך נסתר מאת ר' מרדכי ב"ר יהודה מראדין, נאוידוואהר תקמ"ב, [אוצר הספרים לב"י ז"ל].

א) הקדמת ספר עין הקורא הוא מורה דרך לררשנים מאת ר' יוסף בן ש"ט ממלכות קשמיליאיא עפ"י ב"י פריש 325 דף פ"ט.

אמר מחברנו: לא אליכם כל יודעי דת ודין הגדולה והגבורה והתפארת לשון מרבית גדולות, אין נכון וחכם חרשים כיודעי העתים משכיל אל דל ביום רעה, ימלסחו ויוציאהו מאפלות, אין איש בארץ אשר ירים את ידו לדרוש ולתור את כל אשר נעשה תחת השמש, כי כאשר תקראנה מלחמה בעיר וסבכ אותה מלך זקן שיציל את העיר בחכמתו, או תעלה במעלות, ואל אצילי בני ישראל לא אשלח יד לשוני כי ידעתי מתכודרים ויקחו להם דרושים יקרים מכל אשר בהרו ולא יבצר מהם כל אשר יזמו על ה' ועל משיחו והקרובים אליו היושבים ראשונה במלכות, כי אדם מהם לא זכר המסכן, וישמו עיניהם מרחוק ולא הכירוהו, ואם יום או יומים אחת כשנה דרוש דרש לא על שעיר החטאת ישא משלו כי מעל השרים על אֵל אלהים ידבר ואז ישיר שיר המעלות.

אליכם אישים אשר נתן ה' בכם רוח חכמה ובינה, רוח עצה וגבורה, רוח דעת ויראת ה' אקרא רוח חכמה לדעת את כל אשר עשה ה' אלהים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת רוח עצה מרחוק לחשוב מחשבות על עמו וגונרת הלשון בשפה ביונה ובנעימה קרושה כלם דורשים לאמר לאסורים צאו, ורוח דעת ויראת ה' היא אוצרו ללמד דעת לאמר מהם תראו וכן תעשו, ענו כי נגד ה' את שור מי לקחתי ואשלם שנעתי, עברי אנכי ואת ה' אלהי השמים אני ירא, כי ידעתי זה כל האדם, ועתה ישראל תבקש לך גדולות, ראו קרא ה' אתכם במרם יכיר איש את רעהו לאמר לך ואספת את כל זקני ישראל וקרא אליהם את כל הקריאה הזאת, מי בכם מכל עמו אשר לו חכמה ויראת ה' וכח להורות את בני ישראל משל ומליצה, דברי חכמים יהי אלהיו עמו ועל.

לאיש אשר אלה לו חן וכבוד יתן ה' לדעות בעמו ישראל ובית אל ימצאנו ושם ידבר עמנו את חקי האלהים ואת תורותיו ויוסיף שמה משלו במכתב מכתב אלהים יקר בעיני ה' למען ירוץ כל קורא בו, ואם שלש אלה לא יהיה לו מה לו ולצרה לעלות במעלות לא יועיל כם והמלחמה לו פנים ואחור.

היפלא ממני הצעיר יוסף בן מה"ר שם טוב ז"ל כי הסרתי כל ואין אתנו יודע עד מה שלשה המה נפלאו ממני הפלא ופלא וארבעה לא

ידעתים אך אמרתי אנכי ראיתי את אשר יעשו במלאכה הזאת מי שחיה לפני בהארצות האלה וכלם סרו מהר מן דרך הסדר אין גם אחד נתן סדר כולל באות מקף בשושי המלאכה באופן תהיה סדורה ונשלמת קלה לקבל תועלתה כלמידה ביתר המלכות ואף גם זאת כהיותי נע ונד ב ארץ עניי מדי שכת בשבתו יבאו המבקשים למצא דברי חפץ לשמוע אלי ואמר אליהם מאשר הקרה ה' אלהי לפני. ויהי היום ויבאו בני האלהים להתיצב עלי ויאמרו כתוב זאת זכרון בספר ושם באזינו למען נשכיל לעשות, איש ממנו את שכלו לא יכלה מן הדבר הזה, וכתבתי על ספר בדיו קצת מאמרים מסוזרים קרובים אל הסדר הראשונים ואמר אליהם בעת ההיא לא זו הדרך דרך הישר ולא זו תכלית הדרישה כי אלה הענינים מדרגתם מזאת המלאכה משני קצה חלאים פתים באנשים מיוחדים ממלאכת הרפואה כי מי שהלך הדרך ההוא במלאכה לחשבו כי הוא מחבר בה חבור שלם הלך דרך רע כלי ספק וכמו שראני שיחקור במלאכה ההיא תחלה ממציאיותה וגדריה ונושאייה והתחלותיה ותנאיה על הדרך הכללי אחר זה לירד בדברים החלקי, באופן נכון ומסודר, כן הדבר בזאת המלאכה, וכאשר אך בי תרעומת בני האדם על שלא השלמתי זה נתתי את לבי לדרוש ולחקור ממנו על דרך העיה כמאמר נפרד ולישומי תחלה וראשית ליתר המאמרים הפרטיים אשר עשיתי. והנה הקרה ה' לפני פסוק בספר ישעיה ע"ה ובדבריו אלה סמכתי רוב הענינים כקצור מופלג באופן לא יקוצו המעינים בו והאלהים עורני יתברך שמו אמן.

ולחיות המאמר הזה נתן דרכים וסדרים כוללים לדרוש בעם ה' לקרא לאנשים ררור נפשיי והוא מעין מקור הדרשות קראתי עין הקורא עשיתי אותו בהיותי בזאת המחלה אשר אני מתפלל לא! שיצילני ממנה, כי מרוב אשמתי תכהינה עיני מראות* ולכן לא כתבתי בכתיבת ירי, אבל אנכי אדרוש ואיש אחר כותב, ולזה אל יאשימני הרואה כראיתו רוע מה בענינים או בסדר או בלשון, מוסף על זה כי עיל לשון קדש ונער אנכי ולא ידעתי דבר והאלהים אשר התהלכו אבותי לפניו יורני דרך זו אלך ואציע תחלה חלקי הספר וסדרו בהקדמה אחת בכבוד העות אלה הענינים.

הקדמה. ראוי שנחקור תחלה ממציאיות זאת המלאכה וגדריה ונושאייה והתחלותיה וסכותיה ואיכותיה וכל הדברים מצד תכליתה בעצמה ומצד השומעים ומצד האומר והדורש, ואח"כ נחקור מחלקי חיי האנשים בהנהגה כללית ונבאר הטובים מהם מהכלתי טובים ונתן סדר ועצה נכונה באופן ומנהג השלם כדתמדת שלימתו וסדר להשבת הרע

(* אמר אהרן: לצי הנוחזר ל' עם טוב צן עם טוב צעל ספר הסמוכות נגד הכווי הפילוסופיא הים קני נהור.

החיים אל בקשת הטוב ושם תשלם זאת המלאכה על הכלל בהערה לפי כוונתי במקום וזה כי למה שכבר התבאר שהמלאכה הזאת מדרגתה מן הנפש כדרגת מלאכת הרפואה מן הגוף ראוי להלוך בעקבותיה כסדר. וכמו שבמלאכת הרפואה ממנו עיון וממנו מעשה כן הענין בזאת המלאכה. וכמו שידרעת השרשים והתחלת העיוניות תיוחד בשם עיון במלאכה ההיא כן הענין בזאת המלאכה. וכמו שהמעשה ממנו מיוחד וממנו כולל וממנו בשמירת הבריאות בכלל וממנו ברפואת החולי בכלל ומהז ביחוד כן הדבר הזה ואנחנו נרצה לפרט אל שני החלקים בכאן עד הכלל לבד. ויהיה המאמר בהם על הפרט ביתר מאמרינו ולזה חלקתי הספר הזה אל שני אלו המאמרים. המאמר הא' יחקור מציאות מלאכת הדרשה וסכותיה הכוללות והתהלתיה ונחשיה ונדריה ומעלתה ויחסה ואיכותה מצד השומעים והאימיים ומיני אנשיה על הכלל.

המאמר הב' יחקיר מענין בריאות פנימית הנפש והחולי נמה מיני הבריאים בכלל ויתן סדר להתמדתו והחולי בכלל ודרך רפואתו בכלל.

ב) חתימת פירוש הנרבוני למורה נבוכים עפ"י כ"י שלי.

הרב החכם דוקטור זענגער נ"י בהמבורג נתן לי איזה כ"י שלמים וחסרים עלים נפרדים וספרים תמימים ובתוכם ס' משכיות כסף פי' למונ' דר' יוסף נ' כספי ויהי בקראתי ראש' עליה ג' ראיתי שאין לה המשך עם סוף עליה ב' ויגעתי ומצאתי שפי' משכיות כסף מניע רק עד ח"א פ"ב שורה י"א בנרפס ומשם ואילך היא פי' הנרבוני למונ' ח"ג פ"ז משורה ד מלמטה בנדפס עד סוף הפירוש רק חסר פי"ט משורה נ' מלמטה ופי"ב וכ"א. ופכ"ג משורה כ"ב מלמטה ופכ"ד כ"ה כמו וריש פכ"ז בנדפס, ובסוף הפירוש נמצא חתימת הספר חסרה בדפוס, ולהיות שרבריי המפרש בסיום פירושו ראויים לפרסם כי בים נתתי להם מקום בקונטרס הזה.

ואלה הם דברי החכם הפילוסוף משה נרבוני :

ופה נשלם מה שכווננו לפרש מזה הספר כפי מה שהשיגה ידנו אליה. ובוה עברתי חק להביא מאמרי הפילוסופים בהשלים מה שראיתי וחסר מן הספר הזה בעצם וראשונה אי אפשר כלתו למה שראיתי כי הרב בעצמו מורה בקצתם על מקומותם וקצתם האמת מורה הרכה. גם בי החשק מגררו שלא יתאוה לצורה וזולת החשוק ולחשקי לצורת הספר הזה ויופיו ותמינתו האלהית למה שראיתיו תפארת גלותינו בעת הזאת כי אין באומתנו ספר אלהי ר"ל כולל התורה והאלהות ומאחדם ומבאר אמתתם כי אם הספר הזה מפורסם לשלשת האומות אשר פשטו בכל המציאות, ר"ל היהודים הנוצרים והישמעאליים הניעני לכי למלאות

החוסר ולהשלים מה שצריך אל ההשלמה כי באהבתו אשגה תמיד ועשינו
 שיהיה כולל סתרי החכמה בהוצאת הכח אל הפועל ובהרתי הנבחר אלי,
 שהוא מועיל לי ואחשוב שהוא נבחר בעצמו ויבחרהו כל בוחר בשלמות
 ומשתוקק אל התמימות להשלים העצמות. והנה התחלתי בטו ליטלה
 ולקץ שבע שנים השלמתי בשוריא כי עזבתי בתחלת ביתו כי רפו
 ידי מהמלאכה לסבות רבות, מכללם השלל והבזה אשר השיגוני שמה,
 יום שני של שבועות קט"ו, שנית כי בהיותי הנה הייתי מתעסק בענינים
 אחרים מן העיון בפירושינו וחבורנו לחכמת האלהית ולספרי הטבע,
 שלישית כי הייתי מתרשל על באור דברי הספר הזה לבלתי יעמוד עליהם
 כי אם הראוי לו כי אין מטבע ספרנו זה ולפי כוונת הרב שיקרא הנה כל
 אדם כי אדמת קדש הוא כי אם החכמים המקודשים הראויים לחזות בנעם
 ה' ולבקש בהיכל האמתות, עד שלחצני בזה מה שראיתי מן החכמים
 אשר חקרו בכל ידיעה והבינו תעלומות חכמה לא עמדו בסוד הספר הזה
 ללקוט פרוי הפנימי, ואם התעסקו בגרגרים מוחשים או כמטעעים, הנה
 עזבו הלכות הרוחניים גם אשר ראיתם בטולישלה מוקני החכמה היו סודות
 הספר המכוונים בעצם וראשונה הנה אצלם כדברי הספר החתום והלשוניות
 העמוקים הקצרים הכוללים כאלו נאמרו בהזדמן ובקרי לא בדקדוק ובעיון,
 אמרתי ספר הַיִּשָּׁר אומתנו אל האמתות כולל כל השלמות לא ישאר
 [כאן המקום פנוי וריק ג"כ בכ"י] יכסחו [אף כאן ג"כ פנוי וריק בכ"י] אורו
 על עבדיו [ואף גם זאת רקח בכ"י] לפני ה', אם אין אני לי מי לי ואם אני
 לי מה אני אם ישאר אחרי הספר הזה בבלתי תוספת באור מורה דעת ומבין
 שמועה, מביא אל הישועה לשמור את דרך עין החיים, ולרמוז ללקוט פרוי
 לארות לבו, למעום טקן אורו, יהיה כמרגלית נפלה בבית השוך כי תוקף
 הגלית החשיך האורה וכזמן אנשי החכמה באומה החליש ראות בעליה. גם
 בני יהושע אמר אלי דברים של מעם, הנה פרשתי ספר הכונות
 וחיבן יקטאן, וחכמת ההגיון, וחכמת האלהות וכמה
 ספרים חברים אשר לא מאנשי אומתנו והספר האלהי אשר
 חברו מאיר נר החכמה ומחיה האומה, ומאיר כל תעלומה, איך לא יהיה
 כאחד מהם, והיה כשכב אבי עם אבותיו והיינו אני ורעי חטאים, ובראותי
 זה שמתי פני כחלימש למלאות את המלאכה ולהשלימה ואדע כי לא
 אכוש, כי צדק האמתות יישירני והשפע האלהי המשפיע האמתות לברואיו
 יצליחני למען חסדו בזכות הרב לא לתפארת ולתפארת בית אני עשית'
 זה, כי אם לחשקי להועיל לבני אומתי עד יזכנו אל השלמות מי יתן כל
 עם ה' נביאים [כאן פנוי ג"כ בכ"י] ראשית המחשבה ואחרית המעשה והוא
 יהיה לי לעזרה כי שוא תשועת אדם גם כנגדם והעתקם אך הבל יהמיון,
 ה' לי לא אירא מה יעשה לי אדם, דחקתי ונכנסתי לאות פני המלך
 ביופיו והעמדת האמתות על בורין, ביותר קצור שאפשר לי, יהנה בו מי

שראוי ליהנות בו, ומהאל ית' אשר עזרני בו אשאל להגיע הספר ביד הראוי לו, וימנענהו ממקבילו, ויזריח אור האמת לדורשיו, ואתה האח זכה נפשך ולכוושה עד תנתן נוכח חלק האמת ותראה הסודות האלהיים אשר גליתי לך בפירושו זה הספר אשר ראו עליהם ניצוצות יציצו ואחר יכהו, ואני השיבותים לך כאור השמש לאור יומם שלהבתיה, ודמות שכינה מבלי חלוק על הכוונה האלהית אשר אי אפשר לחלוק עליה אשר שמו האמתות המיוחדות, בהשגחתו נעלמות מהמון העם, כי עם ההרחבה הזאת פלונו לנו המסלה וסקלנוה מאכן, אמנם נשארו סודות השם לי [כאן פנוי ככ"י] ושטרתי סייג תורת הקדושה האלהית, וצדק הרב כשרמו על נעם ספרו והדרו ותפארתו בהשלים מאמרו כשאמר העם ההולכים בחשך ראו אור גדול יושבי (כ) ארץ צלמות אור נגה עליהם. ואנחנו הגדנו לך תעלומות חכמה עד שכה הטוב מורגל והניצוץ להם מבואר והוסר המסך וזרח אור האמת, השם יזכנו לאור באור החיים האמתיים ולהתענג בתוספת האורה אשר יעד והיה אור הלבנה כאור החמה וכו'.

נשלם פירושו זה יום רביעי לחדש אייר שנת חמשת אלפים ומאה ושלושים ושש ליצירה פה בכלדוליד עם טרדתי בהתנועעי לשוב לארצי ולמולדתי, והאל ייטיב עמי ולכל עבדיו הנעימים. ישתבח המאיר האמת באמתו, אמן אמן.

בריך רחמנא דסייען מרי"ש וע"ד כא"ן. תם ונשלם, שכתב לאל בורא עולם, הסופר לא יזק עד שיעלה חמור בסולם שיעקב אבינו חלם.

אני יהודה בן [כאן ממושמש] כתבתי זה הספר, שקרא שמו באור הנרכוני ועשיתי להחכם השלם הרופא ר' יצחק [כאן ממושמש] וסיימת אותו ראש אייר שנת ובני ישראל יוצאים ביד ר' מ' ה'. האל יזכהו להגות בו הוא וזרעו וזרעו וזרעו. בהיותי בישיבת החכם השלם ר' חיים מנייאן, ונאמן אמן.

ג) לקוט"ב ללי התלמוד להרב יוסף דוד [ערך 221].

אב"י עושה תרוץ למה שהקשה התלמוד על רב אישי לפי שגם אב"י ידע דברי רב אישי והוצרך לו לתרוץ והתלמוד סדר כן לפי שהוא מתיישב יותר היטב אחר הסוגיא. תוספ' מס' ע"ז ד"ג ע"א.

בריייתות, המשניות היו קודם רבי אלא שרבי סדרם אבל ברייתות היה שונה ר' חייא מה שזוהי מוסיף רבי על המשניות, תוס' קמא דצ"ד ע"ב ד"ה בימי.

דרך הגמרא בכל מקום להוסיף בלשון התוספתא דרך פי' בעלמא

ושונין כאילו הוא מנוף התוספתא. ב"י י"ד דף קפ"ט ריש ע"ג בשם הרשב"א.

דרך התלמוד לקצר הפסוקים. תוספ' פ"ק דמנילה ד"ג ע"א ד"ה וילן יהושע.

דרך התלמוד לקצר המשניות של סדר טהרות כשמביאם. תוספות סוכה ד"ד ע"א ד"ה בית.

הלכה למשה מסיני נראה דכל התורה קרויה כן כדאמר בנדה דמ"ה ע"א שכל התורה הל"מ כך פחותה מבת ג' שנים כשרה לכהונה הל"מ.

מאי קראה כשהוא אומר כן הוא רמז ואסמכתא בעלמא וכשאומר שנאמר או מנלן או מנא ה"מ הוא לעקר ולא תמצא שיאמר בעל המיטרא עצמו מאי קראה. הרמב"ן ז"ל בהשגות ד"ב ע"ב [אמר אהרן; המחבר כיון להשגות הרמב"ן על סה"מ להרמב"ם דפוס ראשון בקושט' ושם תמצא בד"ב ע"ב].

תנו רבנן, כל ת"ר ברייתא שגורה בפי הכל מקובלת מן המרובים וכל תניא ברייתא ששנאה יחיד בכית המדוש דאייתי מתניתא בידיה וקבלוה מניה. הרמ"ע סי' כ"ה.

תנן התם אשכחן דאמר הכי אע"ג שאינה משנה בשום מקום. תוס' הולין דפ"ז ד"ה תנן התם ופ' החולץ דל"ו.

ד) הערה על סדור תשובות הגאונים.

אמר אהרן: מלבד תשובות הגאונים בדפוס נמצאו קובצים בכתיבת יד וכל אסיפה ואסיפה משונה מחברתה בסדורה ומהשינוי הזה נוכל לשפוט שחכמים שונים בזמנים שונים אספו וערכו את תה"ג אשר מצאו. והנה הרב היד"א מביא כמה פעמים בספרו פתח עינים ובס' מראית העין תה"ג כ"י [ולפי עדות הרב המשי"ח ז"ל בספרו איי הים היו ביד ר"ד ביבאנטי א"ב באנקונה] שונות בסדורן מכל התשובות הנדפסות, ד"מ התשובה על אבוב דשמואל היא סי' י"ג [פתח עינים על מס' ברכות דף ח' ע"א] ובתה"ג דפוס ליק סי' צ"ז ובשערי תשובה סי' י"ח. ועיינן עוד בפתח עינים ג' ע"ד סי' פ' בענין תפלה סמוכה למטתו וסי' פ"א אם צריך להמתין עד שסיים חברו את תפלתו.

החכם שד"ל ז"ל הודיע בבית האוצר שלו דף מ"ז ע"א שהיה לו תה"ג כ"י. סדורן משונה מאד משות' שערי צדק אע"פ שהן שוות ברוב התשובות.

הרב הגדול ר' משה ישראל חזן ז"ל [ומשי"ח] השתמש בספרו איי הים
בתה"ג כ"י נחלק לב' חלקים בסדר משונה מהנדפסים.

ע"כ אני אומר שצריך לברר ולהטעים מתי ואנה ומפני מה שנו
המאספים את סדר תה"ג ולמה השמיט האחרון מה שקבץ הראשון או
הקודם לו בזמן. והנה מצאתי שרוב התשובות בקובץ כ"י ווינא ובשערי
צדק ובתשובות גאוניס קדמוניס הן בסדר נשים ונזיקין ובס' שערי תשובה
לא נמצאו רק י' ובתה"ג דפוס ליק רק ד' בענין אישות ומטנות ורובן שייכות
לסדר מועד ומס' חולין מסדר קדשים.

B

745.